

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalárska práca

**Názov práce: Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1950 -
1974**

Autor: Peter Ondris

Rok predloženia práce: 2011

Meno vedúceho práce: doc. Mgr. Martin Slobodník, PhD.

Čestné prehlásenie

Ja, dole podpísaný Peter Ondris potvrdzujem, že túto bakalársku prácu s názvom Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1949-1974, som spracoval samostatne s použitím uvedených prameňov a zdrojov.

V Prahe dňa 12.7. 2011

Podpis: _____

Pod'akovanie

Chcel by som sa pod'akovať vedúcemu mojej bakalárskej práce doc. Mgr. Martinovi Slobodníkovi, PhD., ktorý mi poskytol neoceniteľné metodologické rady, ako aj odborný pohľad na danú problematiku a jej faktografickú a obsahovú stránku.

Obsah

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	5
ÚVOD.....	6
ZHODNOTENIE PRAMEŇOV	9
1 ČÍNSKO-PAKISTANSKÉ VZŤAHY V ROKOCH 1950-1960	12
1.1 NADVIAZANIE DIPLOMATICKÝCH VZŤAHOV	12
1.2 PRVÁ DEKÁDA VZÁJOMNÝCH VZŤAHOV	13
2 ČÍNSKO-PAKISTANSKÉ VZŤAHY V ROKOCH 1960-1965	18
2.1 DOHODA O VYTÝČENÍ HRANICE	18
2.1.1 <i>Postupné zblížovanie.....</i>	<i>18</i>
2.1.2 <i>Dohoda o vytýčení hranice .....</i>	<i>22</i>
2.1.3 <i>Význam dohody o vytýčení hranice.....</i>	<i>27</i>
2.2 RODIACE SA OBCHODNÉ VZŤAHY	29
2.2.1 <i>Charakter obchodných vzťahov .....</i>	<i>29</i>
2.2.2 <i>Spolupráca na mori, zemi a vo vzduchu .....</i>	<i>30</i>
2.2.3 <i>Čínska ekonomická pomoc.....</i>	<i>32</i>
3 ČÍNSKO-PAKISTANSKÉ VZŤAHY V ROKOCH 1965-1970	34
3.1 INDICKO-PAKISTANSKÁ VOJNA Z ROKU 1965	34
3.2 OBDOBIE MEDZI DVOMA VOJNAMI.....	38
3.2.1 <i>Taškentská konferencia.....</i>	<i>38</i>
3.2.2 <i>Rozvoj vzájomných vzťahov v oblasti ekonomiky .....</i>	<i>40</i>
3.2.3 <i>Čínska vojenská pomoc.....</i>	<i>41</i>
3.2.4 <i>Výstavba cestných komunikácií ako doplňujúci faktor ekonomických a vojenských vzťahov .....</i>	<i>43</i>
3.2.5 <i>Obdobie Kultúrnej revolúcie.....</i>	<i>44</i>
4 ČÍNSKO-PAKISTANSKÉ VZŤAHY PO ROKU 1971	47
4.1 BANGLADÉŠSKA KRÍZA A INDICKO-PAKISTANSKÁ VOJNA Z ROKU 1971	47
4.2 SPOLUPRÁCA V NOVOM KONTEXTE	51
5 ZÁVER.....	54
6 THE SINO – PAKISTANI RELATIONS IN THE YEARS 1950-1974.....	59
7 ZOZNAM PRAMEŇOV	61
PRÍLOHA Č. 1	64
PRÍLOHA Č. 2.....	65

Zoznam použitých skratiek

CENTO – Central Treaty Organization (Organizácia centrálnej dohody), do roku 1958 zvaná Bagdadský pakt

Čína - historické označenie Čínskeho cisárstva, resp. v kontexte historického vývoja po roku 1949 iné označenie pre ČĽR

ČĽOA - Čínska ľudová oslobodenecká armáda

ČĽR - Čínska ľudová republika

KS - Komunistická strana

KSSZ - Komunistická strana Sovietskeho zväzu

OSN - Organizácia spojených národov

PIA – Pakistan International Airlines (Pakistanské medzinárodné aerolínie)

RB OSN - Rada bezpečnosti Organizácie spojených národov

SEATO - Southeast Asia Treaty Organization (Organizácia krajín Juhovýchodnej Ázie)

USA - Spojené štáty americké

ÚV - Ústredný výbor

ZSSR - Zväz sovietských socialistických republík

Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1950 - 1974

Úvod

Oficiálne vládne kruhy v Číne ako aj v Pakistane často prezentujú vzájomné vzťahy medzi týmito dvoma krajinami ako sladšie ako med, vyššie ako Himaláje, hlbšie ako Indický oceán, priateľské v každom počasí, alebo ako časom preverené.¹ Je pravda, že vo všeobecnosti sa dá povedať, že ich vzájomné vzťahy boli od 60. rokov pomerne blízke a že od tejto doby existovala ich spolupráca v oblasti bezpečnosti a ekonomiky. V skutočnosti však ide o komplexný súhrn postojov a politických línií, ktoré sa v čase vyvíjali a ich bilaterálne vzťahy rozhodne neboli vždy až také blízke ako sa často prezentuje. Predmetom tejto práce je dokumentácia a snaha o analýzu bilaterálnych vzťahov medzi ČĽR a Pakistanom, ich vývoj v rokoch 1950 – 1974 ako aj miesto v zahraničnej politike ČĽR vo vzťahu k regiónu Južnej Ázie a dvom superveľmociam.

Historicky by som túto tému vymedzil vznikom ČĽR a nadviazaním diplomatických vzťahov s Pakistanom, po rozpad Pakistanu, ktorý znamenal počiatok novej geopolitickej reality v Južnej Ázii a novú koncepciu prístupu veľmocí, teda aj ČĽR k danému regiónu. Jednotlivé kapitoly sa delia na základe fáz vývoja tohoto vzťahu. Prvá kapitola je venovaná rokom 1950-1960, keď diplomatické vzťahy síce boli nadviazané, avšak obidve krajiny mali divergentné zahraničnopolitické priority. Druhá kapitola sa zaoberá rokmi 1960-1965 teda obdobiu ich vzájomnému zblížovaniu a dobe vrcholu vplyvu ČĽR na zahraničnú politiku Pakistanu. Predmetom tretej kapitoly je obdobie keď v dôsledku prehry Pakistanu v tzv. druhej Indicko-pakistanskej vojne došlo k oslabeniu vplyvu ČĽR čo bolo charakteristické pre druhú polovicu 60. rokov. Štvrtá kapitola sa zaoberá obdobím tzv. tretej indicko-pakistanskej vojny a niekoľkých rokov po nej, keď došlo k obnoveniu vplyvu ČĽR, avšak už len v Západnom Pakistane.

Stručne povedané v 50. rokoch bol Pakistan súčasťou aliančného systému vytvoreného USA (SEATO, CENTO), ktorý bol zameraný proti šíreniu komunizmu v Ázii a teda aj proti ČĽR. Takže v určitom zmysle boli ČĽR a Pakistan v kontexte Studenej vojny v opačnom tábore. Výnimočným však bolo, že Pakistan, napriek tomu, že bol súčasťou zmienených aliancií vytvorených USA, sa od začiatku nevymedzoval nepriateľsky voči ČĽR a bol treťou

---

¹ Barnds, W., J.: *China's Relations with Pakistan: Durability amidst Discontinuity*. The China Quaterly, číslo 63, Cambridge University Press, London 1975, str. 463.

nekomunistickou krajinou, ktorá ju v roku 1950 uznala a v roku 1951 s ňou nadviazala diplomatické vzťahy. Pevný základ vzťahov Číny a Pakistanu bol položený až v 60. rokoch po čínsko-indickej vojne v roku 1962, keď bolo podpísaných veľa medzištátnych dohôd ako napríklad Dohoda o vytýčení hranice. V tomto období sa uskutočnili početné priateľské návštevy na najvyššej úrovni a Peking začal poskytovať a následne rozšíril ekonomickú a vojenskú pomoc Pakistanu, čím boli položené základy tohoto vzťahu.

Na zblížovanie ČĽR a Pakistanu hľadela Moskva s podozrením a v snahe vyvážiť vplyv Peking sa angažovala v mierových rokovaniach Indie a Pakistanu po vojne z roku 1965, ktoré vyvrcholili Taškentskou konferenciou.² Rýchly nárast sovietskeho vplyvu v Pakistane v období po Taškente a sledovanie politiky vyvážených vzťahov so všetkými tromi mocnosťami pakistanskou vládou, čínske vedenie vnímalo tak, že Pakistan sa mu pod vplyvom Moskvy vzdávalo. Avšak v čase krízy vo Východnom Pakistane sa Peking a Islámábád opäť zblížili. V snahe zachovať si vplyv v celom Pakistane sledoval Peking indiferentný kurz voči národne oslobodeneckému hnutiu vo Východnom Pakistane potláčaného nedemokratickým režimom. Dokonca aj po vzniku samostatného Bangladéša sa k nemu Peking v prvých rokoch jeho existencie staval negatívne, keď opakovane vetoval jeho vstup do OSN. Toto je zaujímavé v kontexte počtu prípadov keď ČĽR využila právo veta, pretože za posledných tridsať rokov sa to nestalo viac ako dvadsaťkrát, čo dokladá význam podpory Pakistanu. Pakistan na druhej strane zohral dôležitú úlohu diplomatického kanálu medzi USA a ČĽR začiatkom 70. rokov a tak de facto umožnil realizáciu Kissingerovej trojuholníkovej diplomacie, ktorá viedla k členstvu ČĽR v OSN a nadviazaniu americko-čínskych diplomatických vzťahov.

Zaujímavé je, že napriek všetkej tej vznešenej rétorike o čínsko-pakistanských vzťahoch, keď sa porovná počet verejne prístupných, čínskych analytických a odborných článkov o čínsko-indických vzťahoch s článkami o čínsko-pakistanských vzťahoch zistíme, že oveľa väčšia pozornosť sa v Číne venuje vzťahom s Indiou. Tento pomerne malý počet analýz vzťahov s Pakistanom zvykne byť vysvetľovaný, že ide o vzťah tak pevný, že takmer nie je potrebné ho príliš analyzovať. Vzťahy s Pakistanom boli vždy súčasťou politiky ČĽR vo vzťahu k Južnej Ázii ako aj jej bezpečnostnej stratégie a preto by sa na ne malo nahliadať v širšom kontexte

---

²Taškentská konferencia bola mierová konferencia po druhej indicko-pakistanskej vojne z roku 1965, ktorá sa uskutočnila v dňoch 4. – 10. januára 1966. Jej výsledkom bolo, že obidve strany stiahli armády na pozície pred rozpútania bojov. Barnds, 1975, str. 476.

regiónu Južnej Ázie. Avšak aj v rámci neho je potrebné špecifikovať typické charakteristiky vzťahov ČĽR s Pakistanom nazývaného tiež “all weather relationship“ či “vzťahu do každého počasia“.³ Jednou z vecí, ktorú tento výraz implikuje je, že napriek rozdielom ich sociálnych a politických modelov či vnútropolitickým, alebo medzinárodným zmenám, ČĽR a Pakistan zotrvali na kurze udržovania a prehľbovania ich vzájomných vzťahov. Peking sa často vyjadruje v tom zmysle, že práve takéto by mali medzištátne vzťahy byť a síce, že napriek rozdielnym sociálnym a politickým zriadeniam, štáty môžu koexistovať v miery. Druhou typickou charakteristikou “vzťahu do každého počasia“ je úroveň štátnych návštev na vysokej úrovni. Všetci najvyšší predstavitelia ČĽR v 50. a 60. rokoch navštívili Pakistan a to isté platí o pakistanských predstaviteľoch, ktorí si práve v tomto období vytvorili zvyk ísť na svoju prvú oficiálnu zahraničnú návštevu práve do ČĽR. Medzi armádami obidvoch krajín sa v období 60. a 70. rokov vyvinuli veľmi blízke vzťahy. ČĽR tiež podporovala Pakistan v otázke Kašmíru čo je treba vnímať v kontexte Studenej vojny, keď došlo k zblíženiu týchto dvoch krajín následkom ich vzájomne zdieľaných záujmov vo vzťahu k Indii a do určitej miery k ZSSR.

Cieľom tejto práce je ísť za všeobecne prezentovanú predstavu vzťahu ČĽR a Pakistanu ako “vzťahu do každého počasia“ a v rámci stanoveného rozsahu sa pokúsiť o hlbšiu analýzu, v ktorej bude kladený dôraz na síce stručné, ale zároveň pokiaľ možno komplexné vykreslenie tohoto bilaterálneho vzťahu. Z chronologického hľadiska sa sústredím na obdobie v rozmedzí rokov 1950 až 1974, ktoré zahŕňa nadviazanie diplomatických vzťahov medzi danými krajinami, ich postupné aj keď nerovnomerné zblíženie pod vplyvom troch vojnových konfliktov a pretrvanie navzdory snahám o jeho oslabenie. Tretia indicko-pakistanská vojna z roku 1971, ktorá je zároveň posledným otvoreným vojnovým konfliktom v danom regióne, označuje predel nielen v modernej histórii regiónu Južnej Ázie, ale aj v čínsko-pakistanských vzťahoch. Následné presadenie reformnej politiky v ČĽR a zmeny v zahraničnopolitickej koncepcii sú druhým dôvodom zmeny charakteru tohoto vzťahu, ku ktorému došlo v období 70. rokov. Vo svojej práci sa pokúsím určiť hlavné faktory formujúce tento bilaterálny vzťah v danom období a jeho miesto v celkovej zahraničnopolitickej koncepcii Pekingu. Taktiež sa pokúsím analyzovať príčiny zmien tohoto bilaterálneho vzťahu a to ako krátkodobého tak dlhodobého charakteru.

---

³ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) - Pakistan Country Profile.

Zhodnotenie prameňov

Vzhľadom na historický a zároveň sinologický charakter práce by som pramene z ktorých som čerpal rozdelil na základe troch kritérií: sinologického, historického a či ide o primárne alebo sekundárne pramene. Použité primárne pramene sú tri: *Joint Statement Of Premier Chou En-lai And Prime Minister Husein Shaheed Suhrawardy*. People's China, číslo 22, 1956, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) - Pakistan Country Profile, Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použité 6. 6. 2011) - Border Agreement... Primárne pramene dávajú práci skutočnú hodnotu a z tohoto hľadiska bola najprínosnejšia daná Dohoda o vytýčení hranice, ktorá mala nielen nezastúpiteľnú hodnotu zo sinologického hľadiska, ale ako primárny prameň dodala práci analytickú črtu keď zakomponovanie celého jej obsahu do práce v podobe podkapitoly 2.1.2 plnilo úlohu zdroja analýz a tvrdení nielen v celej druhej kapitole, ale aj v ďalších významovo previazaných častiach práce. Túto funkciu je možné pričítať aj danému Spoločnému vyhláseniu, avšak v menšom rozsahu a len v pasívnej forme. Čo sa týka stránok Ministerstva zahraničných vecí ČĽR, tak v ich prípade okrem sinologického prínosu, išlo o doplnkové použitie oficiálnych údajov. Všetky ostatné pramene sú sekundárne a líšia sa v použití a konkrétnom význame, ktorý pri písaní práce mali.

Sinologické kritérium rozdeľuje pramene na čínskojazyčné a tie v iných jazykoch. V práci použité čínskojazyčné pramene sú dva: Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použité 6. 6. 2011) - Border Agreement..., a Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) - Pakistan Country Profile. Tu je nutné konštatovanie, že prístupnosť prameňov v čínskom jazyku vzťahujúcich sa k danej téme bola v podmienkach autora veľmi obtiažna. Obidva tieto pramene dávajú práci sinologický charakter, avšak za skutočne prínosnú považujem len danú Dohodu o vytýčení hranice, pretože jej celý text, dokonca v čínskom jazyku, sa dal použiť priamo v práci. Dohoda

tiež práci dodala analytickú črtu. Stránky Ministerstva zahraničných vecí ČĽR mi slúžili ako oficiálny zdroj informácií, ktoré však v tejto práci mali len doplňujúcu funkciu. Ostatné pramene neboli v čínskom jazyku preto sinologické kritérium nespĺňali a ich použitie spadalo pod historické kritérium.

Rozdelenie prameňov na základe historického kritéria sa týka všetkých použitých prameňov. Vzhľadom na subjektívny pohľad mnohých autorov pochádzajúcich z priamo zainteresovaných štátov bolo potrebné zohľadňovať ich pôvod. Použitie všetkých primárnych a väčšiny sekundárnych prameňov mohlo byť realizované len v určitej časti alebo častiach práce tématicky sa prekrývajúcej s ich obsahom. Niekoľko historických prác vydaných v podobe knižných titulov však kompletne pokrývalo celý rozsah práce a ich použitie bolo fundamentálne. Z pomedzi týchto prác a zohľadňujúc úroveň historickej objektivity bola najvýznamnejšie pramene Jain, J., P.: *China Pakistan and Bangladesh*. Radiant Publishers, zväzok I. a II., New Delhi 1974, ktoré boli použité pri vypracovávaní všetkých kapitol. Zväzok I. je historická práca analyzujúca čínsko-pakistanské vzťahy od doby ich nadviazania do obdobia krátko po Bangladéšskej kríze a ktorá určite ovplyvnila celkový charakter tejto práce. Zväzok II. je chronologicky usporiadaný výber najdôležitejších oficiálnych vyhlásení, stanovísk a diplomatických nót majúcich priamy súvis s témou zväzku I. Ďalším prameňom využívaným počas písania celej práce bol Barnds, W., J.: *China's Relations with Pakistan: Durability amidst Discontinuity*. The China Quarterly, číslo 63, Cambridge University Press, London 1975, str. 463-489, ktoré sa zaoberá priamo témou tejto práce. Jeho špecifikom je, že udalosti analyzuje viac z pohľadu ČĽR, čo bolo veľmi prínosné. Prameň Das, T.: *Sino-Pak Collusion and U.S. Policy*. Asia Publishing House, New Delhi 1972 tématicky pokrýval celú prácu avšak ide o prácu majúcu subjektívny pohľad proindický a teda nielen protičínsky, ale aj protipakistanský. Preto všetky tvdenia, okrem historických faktov, bolo potrebné porovnávať s obsahom iných prác. Objektivita v prípade zdroja Goswami, B., N.: *Pakistan and China. A Study of Their Relations*. Allied Publishers, New Delhi 1971 bola relatívne vyvážená. Ide o veľmi podrobne štrukturovanú historickú prácu, ktorá mala použitie vo všetkých kapitolách avšak v porovnaní s prácami Jaina či Barnds neobsahovala toľko konkrétnych ekonomických a vojenských údajov, ináč povedané čísel. Odborná analýza Vertzberger, Y.: *The Political Economy of Sino-Pakistani Relations: Trade and Aid 1963-82*. Asian Survey, zväzok 23, číslo. 5, University of California Press, Los

Angeles 1983, str. 637-652 bola jednou z kľúčových v oblasti ekonomických a vojenských vzťahov a jej prínos bol preto sústredený hlavne v častiach týkajúcich sa týchto oblastí, konkrétne podkapitolu 2.2, podkapitolu 3.2.2, 3.2.3, 3.2.4 a 3.2.5 a v celú kapitolu 4. Prameň Sidky, M., H.: *Chinese World Strategy and South Asia: The China Factor in Indo-Pakistani Relations*. Asian Survey, zväzok 16, číslo 10, University of California Press, Los Angeles 1976, str. 965-980 analyzoval udalosti z čínskeho pohľadu, v objektívnom zmysle a ktorého použitie malo komplementárny a kontrolný význam na konci kapitoly 1 a začiatku kapitoly 2. Pringsheim, K., H.: *China's Role in the Indo-Pakistani Conflict*. The China Quarterly, číslo 24, Cambridge University Press, London 1965, str. 170-175 mala využitie v podkapitole 3.1 pretože tematicky do nej spadala a pre jej vypracovanie bola jedným z kľúčových zdrojov. Simon, S., W.: *The Kashmir Dispute in Sino-Soviet Perspective*. Asian Survey, zväzok 7, číslo 3, University of California Press, Los Angeles 1967, str. 176-187 bola významná pri vypracovaní podkapitoly 3.1 týkajúcej sa druhej indicko-pakistanskej vojny, pretože prehlbovala pohľad na daná tému. Garver, J., W.: *Sino-Indian Rapprochement and the Sino-Pakistan Entente*. Political Science Quarterly, zväzok 111, číslo 2, The Academy of Political Science, London 1996, str. 323-347 bol významným zdrojom v prípade zasadenia čínsko-pakistanských vzťahov do kontextu ich vzťahov s Indiou a aktívne bol využitý napríklad v prípade podkapitoly 2.1 o Dohode o vytýčení hranice. Prínos prameňa Rubinoff, A., G.: *Reviewed work(s): China-South Asian Relations...* Pacific Affairs, zväzok 57, číslo 1, University of British Columbia, Vancouver 1984, str. 149-151 spočíval v zasadení čínsko-pakistanských vzťahov do kontextu vzťahov Pakistanu s USA. Vzhľadom na povahu medzinárodných vzťahov boli zdroje tohoto typu veľmi užitočné. Dobell, W., M.: *Ramifications of the China-Pakistan Border Treaty*. Pacific Affairs, zväzok 37, číslo 3, University of British Columbia, Vancouver 1964, str. 283-295 sa zaoberala medzinárodnými súvislosťami v širšom kontexte Kašmíru a ťažisko jej využitia bolo v kapitole 2. Ostatné pramene mali konzultatívne, komplementárne a kontrolné využitie. Veľká väčšina zdrojov sa v rôznej miere tematicky prekrývala čo ovplyvnilo aj využitie jednotlivých zdrojov v práci samotnej. Poznámkový aparát neodzrkadľuje skutočný význam jednotlivých prameňov pri písaní, lebo by nadobudol neprimerane veľkých rozmerov. Vždy som preto zvolil prameň, ktorý som v danej súvislosti považoval za najobjektívnejší a najkomplexnejší.

1 Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1950-1960

1.1 Nadviazanie diplomatických vzťahov

Čakanie na vedenie zo strany Západu silne naznačuje vplyv Veľkej Británie, ktorú Pakistan vnímal ako svojho najlepšieho priateľa. Potvrďuje to aj paralelné oznámie o diplomatickom uznaní konunistického režimu v Pekingu Pakistanom a Veľkou Britániou, ktorému predchádzali vzájomné konzultácie zapríčiňujúce, že k uznaniu došlo až 4. januára 1950.⁴ Rozhodnutie pakistanskej vlády uznať Ústrednú ľudovú vládu ČĽR ako zákonnú vládu Číny bolo odovzdané pakistanským veľvyslancom v Moskve a adresované čínskemu ministrovi zahraničných vecí Zhou Enlaiovi⁵ 5. januára 1950.⁶ Dňa 29. januára 1950 bol odovzdaný ďalší list adresovaný veľvyslancovi ČĽR v ZSSR, išlo o pokračovanie prvého listu, v ktorom bola vyadrená nádej ustanovenia diplomatických vzťahov a pakistanská vláda požadovala zriadenie generálneho konzulátu v Kašgare, poskytnutie na to potrebných priestorov a umožnenie predstaviteľovi Pakistanu v Nankingu presídliť svoj úrad do Pekingu. Peking odpovedal 4. februára listom zástupcu ministra zahraničných vecí Li Kenunga⁷ adresovanému pakistanskej vláde. Bola to odpoveď na list z 29. januára (ten zo 4. januára nebol zmienený) a Peking v zásade súhlasil s ustanovením diplomatických vzťahov. Avšak k výmene veľvyslancov došlo až o rok a pol neskôr. Dôvodom bola snaha Pekingu preskúmať postoj Pakistanu k režimu na Taiwane, jeho požiadavka na zriadenie generálneho konzulátu v Kašgare, ktorú Peking považoval za nebezpečnú vzhľadom na muslimský charakter regiónu a v duchu logiky, že pokiaľ väčšinou muslimské regióny Indie získali nezávislosť, mohli o ňu usilovať aj obdobné oblasti v Číne.

---

⁴Čo sa týka uznania samotného, tak je nutné povedať, že Pakistan nepodporoval žiadnu zo strán občianskej vojny v Číne a nemal žiadne väčšie kontakty s Čankajšekom a ani žiadne dôvody na prejavy sympatie voči nemu. Čankajšek bol vnímaný ako priateľ Jawaharlala Néhrúa a obdivovateľ Indického národného kongresu. Aj keď pakistanskí politici si asi neuvedomovali, že podpora ich politického programu by bola pre neho škodlivá, hlavne keď sa zoberie do úvahy pretrvávajúci boj muslimov v Číne za nezávislosť. Jain, J., P.: *China Pakistan and Bangladesh*. Radiant Publishers, zväzok I., New Delhi 1974, str. 7.

⁵ Zhou Enlai (周恩来) bol prvým premiérom ČĽR v období od októbra 1949 do svojej smrti v januári 1976.

⁶ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) – Pakistan: Country Profile.

⁷ Li Kenong (李克农) počas Druhej svetovej vojny bol hlavným veliteľom Ôsmej pešej armády (komunistickej) v Shanghai. V roku 1949 sa stal predsedom Komisie spravodajských služieb Ústredného výboru KS, námestníkom ministra zahraničných vecí ČĽR a riaditeľom oddelenia spravodajských služieb Ústredného vojenského výboru.

A práve tieto prejavy kultúrnej spolupatričnosti Pakistanu voči muslimom v Číne boli jedným z hlavných dôvodov zdržania ustanovenia diplomatických vzťahov medzi oboma krajinami.

Obdobie medzi výmenou listov v januári/februári 1950 do oficiálnej výmeny veľvyslancov v novembri 1951, Peking využil na upevnenie svojej kontroly Tibetu a Xinjiangu a tiež na sledovanie chovania Pakistanu na medzinárodnom poli.⁸ Okrem otázky Taiwanu, kde Pakistan podporil v septembri 1950 nárok ČĽR na členstvo v OSN,⁹ to bola Kórejská vojna. Pakistan síce podporil rezolúcie navrhnuté USA, ale vojensky sa nijako nezúčastnil a v roku 1951 nepodporil rezolúciu označujúcu ČĽR ako agresora,¹⁰ na čo následne v priebehu troch dní Peking oznámil ustanovenie diplomatických vzťahov. Avšak aj potom trvalo ďalšieho pol roka kým došlo ku konkrétnej výmene veľvyslancov. Dňa 10. septembra 1951 odovzdal poverovaciu listinu veľvyslanec ČĽR v Pakistane a pakistanský veľvyslanec v ČĽR ju odovzdal Mao Zedongovi až 12. novembra 1951. Ako oficiálny dátum ustanovenia diplomatických vzťahov medzi oboma krajinami sa uvádza 21. máj 1951.¹¹

1.2 Prvá dekáda vzájomných vzťahov

Vstup Pakistanu do SEATO a Bagdadskeho paktu (neskôr premenovaného na CENTO) mal vplyv aj na jeho vzťahy s ČĽR a to aj napriek pakistanskej snahe v období rokov 1952-1960 zachovať ich pozitívny náboj. Každopádne v tomto období sa Karáčí¹² prezentovalo ako spojenec Západu a snažilo sa priblížiť jeho postoj v celej rade medzinárodných otázok, o.i. v otázke Taiwanu¹³ či členstva ČĽR v OSN.¹⁴ Taktiež podniklo radu krokov, ktoré si Peking

---

⁸ Barnds, 1975, str. 466.

⁹ Aj keď je treba povedať, že ustanoveniu diplomatických stykov došlo až za viac ako rok, bolo tomu tak, lebo Pakistan v tomto období nebol ochotný pristúpiť na podmienky ČĽR. Barnds, 1975, str. 469.

¹⁰ Dobell, W., M.: *Ramifications of the China-Pakistan Border Treaty*. Pacific Affairs, zväzok 37, číslo 3, University of British Columbia, Vancouver 1964, str. 284.

¹¹ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použitie 27. 5. 2011) – Pakistan: Country Profile.

¹² Karáčí bolo hlavným mestom Pakistanu v rokoch 1947- 1958. V období rokov 1958 – 1960 ním bolo Ravalpindi a od roku 1960 to je Islámábád. V práci sú použité názvy týchto miest v čase keď boli hlavným mestom Pakistanu a môžu byť tak použité v zmysle označenia pakistanskej vlády či štátu.

¹³ Karáčí nevydalo stanovisko k budúcejmu štatútu ostrova až do roku 1955 keď pakistanský premiér oznámil, že Pakistan by mohol uznať nacionalistickú vládu, pokiaľ by sa prezentovala ako vláda Formosy (Taiwanu).

¹⁴ Postoj Pakistanu k otázke členstva ČĽR v OSN sa vplyvom jeho vstupu do SEATO a Bagdadskeho paktu zmenil. Pred zapojením sa ČĽR do Kórejskeho konfliktu Karáčí podporilo rezolúciu zo septembra 1950 uznávajúcu členstvo

nemohol vykladať ako priateľské. Napríklad súhlasilo s návštevou čínskej muslimskej misie z Taiwanu, na pôde OSN zaujalo kritický postoj k otázke Tibetu či navrhlo Indii projekt spoločnej obrany subkontinentu.¹⁵ Čo bolo však zaujímavé je, že pakistanskí politici vykreslovali Pekingu členstvo v Západných alianciách ako čisto obranné a nie namierené proti ČĽR.

Navzdory posunu v pakistanskej zahraničnej politike, vzájomný obchod v 50. rokoch rástol a v období rokov 1953-1958 bolo uzatvorených osem obchodných dohôd.¹⁶ Bolo to umožnené skutočnosťou, že Pakistan nebol súčasťou obchodného embarga voči ČĽR.

Pakistan prejavil značný záujem o vytvorenie SEATO ako obrannej organizácie v Juhovýchodnej Ázii. Z toho dôvodu sa prezentoval ako spojenec Západu a súčasť protikomunistického boja (napríklad umožnil prelety amerických lietadiel smerujúcich do Vietnamu).¹⁷ V septembri 1958 sa Pakistan stal členom SEATO a jeho zástupca požadoval, aby obranný charakter tejto aliancie zahŕňal akúkoľvek hrozbu, čo malo jasný protiindický kontext, avšak USA vydali deklaráciu, že sa to týkalo len komunistickej hrozby. ČĽR mohla len ťažko ignorovať vznik SEATO, ktoré bolo primárne namierené na zadržiavanie šírenia komunizmu v Ázii.¹⁸ V čase konania Bandungskej konferencie v apríli 1955, došlo k stretnutiu pakistanského premiéra Mohammeda Aliho s premiérom ČĽR Zhou Enlaiom,¹⁹ na ktorom Ali vysvetľoval defenzívny charakter SEATO a Zhou Enlai to komentoval slovami, že aj keď bol Pakistan súčasťou vojenskej dohody, nebol proti Číne a neobával sa, že by Čína podnikla proti nemu nejakú agresiu.²⁰ A vo svojom interview pre Associated Press of Pakistan sa Zhou vyjadril, že po vzniku SEATO v roku 1954 dávala pakistanská vláda často najavo Pekingu, že jej členstvo v tejto aliancii nebolo namierené proti nemu a nemalo nijako ovplyvniť priateľský postoj

---

ČĽR v OSN. Následne pri hlasovaní v roku 1952 sa Pakistan zdržal hlasovania a neskôr až do roku 1961 podporoval návrhy USA odkladať túto záležitosť. Barnds, 1975, str. 469.

¹⁵ Dobell, *Ramifications...*, 1964, str. 283.

¹⁶ V rokoch 1953, 1954 a 1955 po jednej, v roku 1956 tri a 1958 dve dohody. Jain, zväzok I., 1974, str. 21.

¹⁷ Pringsheim, K., H.: *China's Role in the Indo-Pakistani Conflict*. The China Quarterly, číslo 24, Cambridge University Press, London 1965, str. 170.

¹⁸ Rubinoff, A., G.: *Reviewed work(s): China-South Asian Relations, 1947-1980. Volume 1: India, 1947-1980. by R. K. Jain China-South Asian Relations. Volume 2: Pakistan, 1947-1965; The Kutch Conflict; Indo-Park Conflict of 1965; Pakistan, 1966-1980; Bangladesh Crisis and Indo-Pak War of 1971; Bangladesh, 1972-1980; Sri Lanka, 1951-1980. By R. K. Jain*. Pacific Affairs, zväzok 57, číslo 1, University of British Columbia, Vancouver 1984, str. 150.

¹⁹ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) – Pakistan: Bilateral Relations.

²⁰ Goswami, B., N.: *Pakistan and China. A Study of Their Relations*. Allied Publishers, New Delhi 1971, str. 32-33.

Pakistanu voči ČĽR. Napriek kritike zo strany Pekingú mali ubezpečenia zo strany Karáčí v rokoch 1954-55 za následok, že Čína nezaslala ani jeden oficiálny protest, ba dokonca v otázke Kašmíru zaujala postoj nenásilného riešenia.²¹ Peking totiž chápal zapojenie Pakistanu do SEATO ako primárne namierené proti Indii a nie proti Číne a taktiež, že nešlo za rámec udržania najnutnejšej americkej pomoci. Toto podnietilo snahu Karáčí zblížiť sa s Pekingom čo bolo charakteristické pre rok 1956 keď si premiér Suhrawardy a Zhou Enlai vzájomne opätovali štátne návštevy a napríklad v Spoločnom vyhlásení premiéra Zhou Enlaia a premiéra Suhrawardyho²² spraveného na konci Suhrawardyho návštevy ČĽR dňa 23. októbra 1956 sa hovorí, že počas týchto rozhovorov došlo k úprimnej a neformálnej výmene názorov na otázky spoločného záujmu. Rozhovory, ktoré pokrývali široký okruh tém sa niesli v srdečnej atmosfére a veľmi prispeli k posilneniu už existujúcich priateľských vzťahov medzi oboma krajinami.²³

V tomto kontexte bola v júny 1956 založená Asociácia čínsko-pakistanského priateľstva.²⁴ Následne počas 3. zasadania prvého Celočínskeho zhromaždenia ľudových zástupcov 28. júna 1956 sa Zhou Enlai nielen vyhol kritike ázijských krajín účastniacich sa západných vojenských aliancií, čo bolo v protiklade k jeho prejavu zo začiatku daného roku, ale hovoril miernejšie o postoji ČĽR voči Pakistanu. V septembri 1956 sa uskutočnila výstava čínskeho umenia v Dháke. V tomto období bola ČĽR piatym najväčším obchodným partnerom Pakistanu a Pakistan šiestym ČĽR.²⁵ Nebolo teda divu, že Karáčí chcelo zachovať pozitívny náboj vzájomných vzťahov. Neskôr 3. septembra 1958 sa pakistanský vrchný veliteľ armády a nastupujúci premiér Khan²⁶ vyjadril pred Národným zhromaždením, že čo sa týka komunistických krajín, tak Pakistan mal obchodné vzťahy so všetkými. Od ČĽR kupoval uhlie a vyvážal bavlnu, ktorú tiež vyvážal do ostatných komunistických krajín, pretože ju nebolo možné predat' v Západnej Európe, ktorá musela kupovať americkú, lebo USA požičali

---

²¹ Barnds, 1975, str. 469 a Woodrow Wilson International Center for Scholars, Asia Program, spracované z http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1462&categoryid=8EF8540E-E3B0-FA92-8727563242D93F67&fuseaction=topics.events_item_topics&event_id=494830, (použitie 1.7. 2011) - *Storm Clouds Ahead for the "All-Weather Allies"? Today's Pakistan-China Relationship.*

²² Huseyn Shaheed Suhrawardy bol premiérom Pakistanu v období 12. septembra až 17. Októbra 1957.

²³ „During these talks there was a frank and informal exchange of views on subjects of mutual interest. The talks which covered a wide range of subjects were held in an atmosphere of cordiality and have contributed greatly to the strengthening of the friendly relations already existing between the two countries.“ *Joint Statement Of Premier Chou En-lai And Prime Minister Husein Shaheed Suhrawardy.* People's China, číslo 22, 1956.

²⁴ Goswami, 1971, str. 45.

²⁵ Jain, zväzok I., 1974, str. 28.

²⁶ Muhammad Ayub Khan pôsobil v úrade premiéra v období 7. až 27. októbra 1958.

západoeurópskym krajinám peniaze, čo však bolo podmienené nákupom amerických výrobkov. V roku 1956 sa uskutočnila návšteva pakistanského premiéra Suhrawardyho v ČĽR, kde daroval novopostavenej nemocnici medicínske nástroje a malé sloníča ako dar pakistanských detí čínskym. V októbri toho roku potom Zhou Enlai oplatil návštevu v Pakistane, na ktorej opäť zdoraznil, že členstvo Pakistanu v SEATO nepredstavovalo pre Peking problém vo vzájomných vzťahoch.²⁷ V decembri bolo vydané spoločné komuniké, ktoré okrem už zmienených tém obsahovalo aj deklaráciu oboch premiérom, že medzi oboma krajinami nebol žiadny konflikt záujmov.²⁸ Otázka Kašmíru²⁹ však spomenutá nebola. Vzhľadom na to, že ČĽR nebola členom OSN, nemala ako priamo pomôcť v tejto záležitosti, snáď len v ovplyvňovaní postoja ZSSR.³⁰ Vyjadrením postoja Pekingu bolo spoločné komuniké premiéra Zhou Enlaia a srílanského premiéra zo dňa 5. februára 1957,³¹ v ktorom vyzývali Indiu a Pakistan k mierovému riešeniu Kašmírskej otázky a k priamym rokovaniam zohľadňujúc širšie záujmy solidarity ázijských a afrických krajín. Peking pritom dovtedy nepresadzoval riešenie prostredníctvom priamych rokovaní. Pravdepodobne išlo o pokus nahradiť úlohu Západu ako prostredníka. Peking však v júli 1957 zmenil svoj postoj, čo Karáčí privítalo a na následnom hlasovaní o americkej rezolúcii o členstve ČĽR v OSN sa zdržalo hlasovania.³²

ČĽR podobne ako ZSSR kritizovali vytvorenie západných vojenských základní na území Pakistanu, ale na rozdiel od Moskvy, Peking nevydal ani jeden oficiálny protest. V prípade

---

²⁷ Jain, J., P.: *China Pakistan and Bangladesh*. Radiant Publishers, zväzok II., New Delhi 1974, str. 12.

²⁸ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) – Pakistan: Bilateral Relations.

²⁹ Po vzniku nezávislej Indie a Pakistanu sa Kašmírsky rádža nakoniec rozhodol pre podriadenie sa suverenite New Delhi a rovnako to osúhlasilo aj kašmírskoe zhromaždenie volených zástupcov v roku 1954. Väčšinovo muslimské obyvateľstvo však sympatizuje s Pakistanom, ktorý sa domáha referenda. Ide o komplikovanú záležitosť, pretože zúčastnené strany sa nevedeli (a do dnešnej doby nevedia) dohodnúť na spôsobe riešenia. Dohoda zo Simly z roku 1972 stanovuje, že akýchkoľvek problémy sa budú riešiť formou bilaterálnych rokovaní. Nárok na časť Kašmíru si okrem Indie a Pakistanu činila aj ČĽR, ktorá kontroluje Aksai Čin.

³⁰ Prítom ZSSR bol v tejto otázke kľúčový, lebo niekoľkokrát blokoval iniciatívy vyslať do Kašmíru zbory OSN o čo sa Karáčí snažilo. V tejto súvislosti je dôležité povedať, že Suhrawardi roľšoval medzi vzťahmi s oboma komunistickými krajinami. Lenže idea, aby Peking presviečal Moskvu v tejto záležitosti nebola nastolená, lebo samotnej ČĽR sa nepáčilo riešenie so zapojením OSN, z jej pohľadu organizácie, ktorej členom nebola a v ktorej dominovali západné krajiny. Goswami, 1971, str. 46.

³¹ Jain, zväzok II., 1974, str. 14.

³² Jain, zväzok I., 1974, str. 35.

Bagdadskeho paktu³³ bol postoj ČĽR kritickejší. Išlo o to, že Peking vnímal Bagdadský pakt ako snahu vytvoriť pás amerických vojenských základní okolo socialistických krajín s cieľom umiestnenia raketových komplexov zameraných na socialistické krajiny.³⁴ Aj nové vedenie v Pakistane, kabinet Ayuba Khana, zachovalo pôvodný zahraničnopolitický kurz. To znamená, že Pakistan si zachoval svoju prozápadnú líniu a dokonca ju posilnil podpisom bilaterálnej dohody o spolupráci s USA z 5. marca 1959, v ktorej sa Washington zaviazal pomôcť Pakistanu v prípade agresie a to aj v prípade, ak by nebola zo strany komunistickej krajiny. Vo svojom stanovisku zverejneného agentúrou Xinhua, Peking vnímal túto dohodu ako namierenú primárne proti Indii a Afganistanu. Dňa 4. júla 1959 prijal pakistanský minister zahraničných vecí čínsku muslimskú misiu z Taiwanu, na čo Peking reagoval 21. júla protestnou nótou a v úvodníku Renmin Ribao (人民日报) bolo pakistanské vedenie obvinené nielen z urážania čínskeho ľudu, zasahovania do vnútorných záležitostí, ale aj zo snahy zasiahť semená rozporov medzi Čínou a Indiou.³⁵ Kritizovaný bol aj postoj Karáči v otázke Tibetu³⁶ a jeho návrh spoločného obranného paktu s Indiou.³⁷ Ekonomická závislosť Pakistanu na USA v tomto období bola veľká, čo dokladá aj podpis Dohody o priateľstve, obchode a lodnej doprave zo dňa 12. novembra 1959, v ktorej sa Karáči zaviazalo neznárodňovať hospodárstvo krajiny. Pakistan tiež pokračoval v politickej podpore USA.³⁸

---

³³ Bagdadský pakt založený v roku 1955. Vojenská aliancia vytvorená v rámci snáh USA zadržiavať šírenie komunizmu v Ázii. Členské štáty: Turecko, Irak, Irán, Pakistan Veľká Británia. V roku 1958 po vystúpení Iraku premenovaný na CENTO (Organizácia centrálnej dohody).

³⁴ Tento názor podporilo aj ôsme zasadanie Ministerskej rady Bagdadskeho paktu, ktoré vo svojom vyhlásení odsudzovalo ZSSR ako hrozbu a obviňovalo zo zasahovania do vnútorných záležitostí členských štátov avšak ČĽR zmienená nebola. Goswami, 1971, str. 29.

³⁵ Jain, zväzok I., 1974, str. 40.

³⁶ Čínsky pokus zmeniť tradičný život Tibeťanov a potlačanie ich práv sa stali predmetom diskusie na pôde OSN v roku 1959, kde Pakistan podporil príslušnú rezolúciu z dielne Západu.

³⁷ Dobell, *Ramifications...*, 1964, str. 283.

³⁸ Dobell, W., M.: *Pakistan's Relations with the Major Powers and Some Minor Agreements*. Pacific Affairs, zväzok 37, číslo 4, University of British Columbia, Vancouver 1964-65, str. 388.

2 Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1960-1965

2.1 Dohoda o vytýčení hranice

2.1.1 Postupné zblížovanie

Po dobu približne dvoch rokov predtým ako sa otázka rokovania o vytýčení hranice medzi ČĽR a Pakistanom stala subjektom formálnych rokovaní, uskutočnila sa rada neformálnych jednaní, ktoré sa zdali byť iniciované Pekingom. Dialo sa tak pod vplyvom zhoršovania vzťahov s Indiou, ktoré bolo výsledkom potlačenia tibetskej autonómie, čínskych územných nárokov voči Indii, incidentu v priesmyku Kongka z augusta 1959 a zhoršujúcich sa čínsko-sovietskych vzťahov v dôsledku neutrálneho postoja Moskvy v sporoch ČĽR a Indie.³⁹ Peking sa tak snažil zabezpečiť svoje hranice uzatvorením dohôd o vytýčení hranice, o priateľstve či paktov o neútočení s čo najväčším počtom susediacich krajín ako to bolo možné. A tak niekedy v priebehu roku 1959 začal Peking sondovať možnosť podobných rokovaní aj s Pakistanom, keď zaslal Karáči mapu spoločnej pohraničnej oblasti.⁴⁰ Ďalším dôvodom bola snaha použiť prípadné rokovania s Pakistanom ako nástroj nátlaku na Indiu v nadchádzajúcich rokovaniach v roku 1960 a tiež otestovať reakcie supervelmocí ZSSR a USA. Neutralitu Moskvy v prípade čínsko-indických sporov vnímal Peking ako komplikujúci faktor, ktorý ho tlačil k skorému dosiahnutiu dohody o vytýčení hranice s Indiou. A práve preto aj po zahájení neformálnych diskusií s Karáči pokračoval v ubezpečovaní New Delhi, že nič také nebolo predmetom daných rokovaní a zdráhal sa otvoriť oficiálne rokovania s Pakistanom.⁴¹ Až potom keď sa vo februári 1962 možnosť dohody s Indiou definitívne vzdialila, odmietol s ňou rokovať o území na západ od Karakoramského priesmyku v oblasti Kašmíru pod kontrolou Pakistanu a súhlasil so započatím

---

³⁹ Sidky, 1976, str. 966.

⁴⁰ Možnosť že by iniciatíva rokovaní z roku 1959 bola na strane Pakistanu je nepravdepodobná hneď z niekoľkých dôvodov. Jednak k prvej oficiálnej iniciatíve ohľadom rokovaní o vytýčení hranice došlo až v podobe diplomatickej nóty z 28. marca 1961. Taktiež základné smerovanie zahraničnej politiky Pakistanu v tomto období bolo prozápadné, čo dokladá aj prijatie čínskej muslimskej misie z Taiwanu, podpísanie dohody o spolupráci s USA, jeho hlasovanie v OSN ohľadom členstva ČĽR či iniciatíva vytvorenia spoločného obranného paktu s Indiou. Goswami, 1971, str. 84.

⁴¹ Goswami, 1971, str. 85.

rokovaní s Pakistanom.⁴² To v podstate znamenalo, že Peking spochyňoval suverenitu Indie nad územím celého Kašmíru. Ale aj v tomto momente sa celkom nevzdal myšlienky dosiahnutia dohody s Indiou a v príprave rokovaní s Karáči napredoval postupne.

Čínske obsadenie Ladakhu vnímalo Karáči ako agresívne. Pakistan si totiž činil nárok na celé územie Kašmíru. V dôsledku obsadenia Ladakhu Čínou, Pakistan uzatvoril úsek spoločnej hranice, ktorý mal pod kontrolou a posilnil vojenské jednotky v oblasti.⁴³ Čínska mapa znázorňovala územie o rozlohe asi 6400 km² kontrolované Pakistanom ako súčasť ČĽR. Strategicky dôležité priesmyky Kilik a Shimshal, kontrolujúce cestné spojenia medzi Xinjiangom a Pakistanom boli zahrnuté do čínskeho územia, zatiaľ čo na pakistanských mapách boli zmienené priesmyky situované oveľa južnejšie od spoločnej hranice. Prezident Khan však 23. októbra 1959 na tlačovej konferencii vyhlásil, že čínska vláda nevzniesla žiadny nárok na pakistanské územie, len ministerstvo zahraničných vecí obdržalo mapu, na ktorej bolo niekoľko istých oblastí Pakistanu zakreslených ako súčasť Číny.

Zatiaľ čo Peking umožnil Pakistanu zverejniť informácie o prebiehajúcich neformálnych rokovaníach o vytýčení hranice, sám zostal v tejto záležitosti ticho a nič nepotvrdzoval ani nepopieral. A ani nemohol, lebo stále prebiehali oficiálne rokovania s Indiou. Cieľom bolo zrejme vyvolať nezhody medzi Islámábádom a New Delhi a tým dosiahnuť napredovanie v rokovaníach s Indiou a pokiaľ by to nebolo možné dosiahnuť, bol pripravený zahájiť oficiálne rokovania s Pakistanom.⁴⁴ Čo sa týka Pakistanu, tak preň aj napriek čínskym teritoriálnym nárokom, bola prípadná podpora zo strany ČĽR voči jeho nepriateľom Indii a Afganistanu, vnímaná ako prospešná a hlavne, Pakistan sa prilížil v otázke rokovaní k Pekingu až potom keď ČĽR odmietla rokovať s Indiou o kašmírskom území západne od Karakoramského priesmyku.⁴⁵

V polovici roku 1960 vyšla tento krát iniciatíva z Islámábádu, avšak ČĽR si s odpoveďou dala na čas.⁴⁶ Začiatkom roku 1961 zaslal Islámábád Pekingu nótu vyjadrujúcu jeho snahu

---

⁴² ČĽR, ktorá v tom už vyriešila svoje územné spory s Myanmarom v roku 1960 a Nepálom v roku 1961, pravdepodobne dúfala, že vyriešenie otázky spornej hranice aj s Pakistanom by ukázalo ČĽR ako rozumnú a Indiu ako neústupnú. Barnds, 1975, str. 471. V roku 1962 uzatvorila obdobnú zmluvu aj s Mongolskom. Doolin, D., J., Patterson, G.: *The Unquiet Frontier: Border Tensions in the Sino-Soviet Conflict*. The China Quarterly, číslo 31, Cambridge University Press, London 1967, str. 170-171.

⁴³ Goswami, 1971, str. 85.

⁴⁴ Barnds, 1975, str. 471.

⁴⁵ Jain, zväzok I., 1974, str. 49.

⁴⁶ Za správaním Pekingu boli dva dôvody. Prvým bola skutočnosť, že ústavné zakotvenie severných území bolo odlišné od územia Kašmíru, čím sa Peking snažil vytvoriť dojem, že neboli súčasťou Kašmíru a tým pádom ani

zabezpečiť pokoj na spoločných hraniciach a navrhujúcu zahájiť rokovania o vytýčení hranice. Toto zaslanie oficiálnej nóty, po takmer dvoch rokoch neoficiálnych rokovaní znamenalo, že Islámábád musel mať ubezpečenia Pekingu o jeho ochote vstúpiť do takýchto rokovaní. Neformálne kontakty a dokonca aj zaslanie oficiálnej nóty nemalo žiadny vplyv na ich vzájomné vzťahy či správanie ČĽR na poli medzinárodných vzťahov. Pakistan sa aj naďalej účastnil zasadaní SEATO a CENTO a podporoval pozície Západu. Dôvodom prečo nedošlo k pokroku v rokovaniach o vytýčení hranice, ktoré údajne prebiehali aj pred zaslaním oficiálnej nóty z Islámábádu a na ktorú Peking dlho neodpovedal, bolo, že ČĽR požadovala nejaký dôkaz úprimnosti zo strany Pakistanu predtým, ako by dala súhlas k napredovaniu v daných rokovaniach. Cena, ktorú Peking požadoval bola pakistanská podpora ČĽR v otázke členstva v OSN.⁴⁷ V tejto súvislosti prezident Khan počas návštevy vo Washingtone vyhlásil, že Pakistan určite podporí členstvo ČĽR v OSN. Na zmiernenie kritiky Washingtonu sa potom zdržal hlasovania o americkom návrhu, aby otázka členstva ČĽR v OSN bola považovaná za dôležitú a tak na jej rozhodnutie mala byť potrebná dvojtretinová väčšina. Peking síce nebol celkom spokojný, lebo požadoval úplnú podporu v tejto záležitosti, lenže Khan vyžadoval recipročné kroky, t.j. pokrok v otázke rokovaní o vytýčení hranice. Toto gesto ako aj požiadavky už Peking v kontexte stagnujúcich rokovaní s Indiou nemohol ignorovať a dňa 27. februára 1962 odpovedal nótou, ktorá obsahovala zmienku, že vzhľadom na pretrvávajúci spor o Kašmír, by ČĽR a Pakistan mali dosiahnuť dohodu provizórneho charakteru vychádzajúcu zo súčasného stavu. Napriek tomu, že čínska nóta bola formulovaná veľmi opatrne, vyhýbala sa termínu dohoda a maximálne sa zmienila o porozumení či dohode provizórneho charakteru. Islámábád odpovedal rýchlo, už 19. marca. V skutočnosti navrhovaný provizórny charakter dohody Islámábádu vyhovoval, lebo ho nenútil k nijakým záväzkom majúcim vplyv na spor o Kašmír s Indiou.

K spoločnému oficiálnemu oznámeniu úmyslu vytýčiť hranicu medzi čínskym Xinjiangom a prilahlými Pakistanom kontrolovanými územiaми došlo až 3. mája 1962. Asi najdôležitejšia bola zmienka o tom, že Pakistanom kontrolovaná časť Kašmíru nemala nikdy v histórii vymedzené hranice, čo vyvracalo tvrdenie Indie, že celá hranica bola stanovená, len nebola

---

indickej suverenity. Druhým dôvodom bola požiadavka Pakistanu, aby bola vytýčená línia, ktorú nebude ani jedna zo strán prekračovať, teda jasná obojstranne uznaná hranica. Jain, zväzok I., 1974, str. 49 – 50.

⁴⁷ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu (中华人民共和国外交部), spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) – Pakistan: Bilateral Relations.

vytýčená. Po podpise tohoto spoločného komuniké začal Pakistan sledovať vlastný kurz zahraničnej politiky vo vzťahu k ČĽR a zastávať propekingské postoje.⁴⁸ Predtým, ako boli zahájené samotné rokovania o vytýčení hranice, došlo k vypuknutiu pohraničnej vojny medzi ČĽR a Indiou, čo predstavovalo pre Peking definitívny impulz v tomto smere a dňa 12. októbra 1962 boli v Pekingu zahájené formálne rozhovory. ČĽR sa tým tiež chcela vyhnúť zapojeniu Pakistanu do konfliktu na strane Indie. A aj keď krátko potom Pakistan rozhovory prerušil, pakistanské vedenie zostalo naklonené ČĽR.⁴⁹ To malo hlavne súvis s jednostranným prímerím vyhláseným Pekingom a jeho ochotou stiahnuť sa o 12 km za tzv. líniu kontroly.⁵⁰ Čínsko-indická vojna presvečila Islámábád o nepriateľskom postoji Pekingu voči New Delhi a stala sa počiatkom vnímania ČĽR ako priateľskej krajiny.⁵¹ Takýto prejav podpory ČĽR v čase keď Západ posielal dodávky vojenského materiálu do Indie, ZSSR a celý socialistický tábor zaujal neutrálny postoj a krajiny Tretieho sveta tiež podporovali Indiu, bol pre Peking veľmi cenný a to najmä z dôvodu, že to pomáhalo šíriť mierumilovný obraz ČĽR predovšetkým medzi muslimskými krajinami Tretieho sveta.

Pravdepodobne v snahe prekaziť možnú dohodu Indie a Pakistanu a ich spoločné vystupovanie voči ČĽR,⁵² oznámil Peking 26. decembra 1962 v princípe kompletnú zhodu o vytýčení hranice medzi ČĽR a Pakistanom.⁵³ Krátko potom prišla do Pakistanu v januári 1963 obchodná delegácia z ČĽR výsledkom čoho boli podpísané dohody o nákupe bavlny, juty a priemyselných výrobkov. Najdôležitejším bol podpis Obchodnej dohody z 5. januára 1963, ktorá bola prvou svojho druhu vo vzťahoch medzi oboma krajinami a obsahovala vzájomnú doložku najvyšších výhod v oblasti obchodu a námornej dopravy. K danej dohode bol priložený zoznam tovarov, na ktoré sa vzťahovala a bolo tiež stanovené, že nezmienené výrobky mohli byť v prípade potreby zahrnuté do jej platnosti.⁵⁴

Je zaujímavé, že zatiaľ čo k oficiálnemu oznámeniu Islámábádu a zaslaniu diplomatickej nóty vyjadrujúcej jeho ochotu zahájiť rokovania o vytýčení hranice došlo až po roku a pol od

---

⁴⁸ Das, T.: *Sino-Pak Collusion and U.S. Policy*. Asia Publishing House, New Delhi 1972, str. 89.

⁴⁹ Goswami, 1971, str. 81.

⁵⁰ Garver, J., W.: *Sino-Indian Rapprochement and the Sino-Pakistan Entente*. Political Science Quarterly, zväzok 111, číslo 2, The Academy of Political Science, London 1996, str. 339.

⁵¹ Jain, zväzok I., 1974, str. 63.

⁵² Dobell, *Ramifications...*, 1964, str. 285-286.

⁵³ Jain, zväzok II., 1974, str. 44.

⁵⁴ Vertzberger, Y.: *The Political Economy of Sino-Pakistani Relations: Trade and Aid 1963-82*. Asian Survey, zväzok 23, číslo 5, University of California Press, Los Angeles 1983, str. 637.

zahájenia neformálnych rokovaní a následne ubehlo deväť mesiacov, kým Peking vyslovil súhlas s takýmito rokovaniami a ďalších päť mesiacov, kým bolo vydané oficiálne komuniké, samotné rokovania, kde boli vyriešené všetky sporné body vrátane výmeny topografických máp a dosiahnutia kompletnej zhody ohľadom demarkácie hranice, trvali len dva mesiace. Dôvodom bola zrejme číncko-indická vojna a z nej prameniaca snaha Pekingu nezdržiavať rokovania a z toho plynúca ochota k ústupkom.

2.1.2 Dohoda o vytýčení hranice

K samotnému podpisu Dohody o vytýčení hranice došlo 2. marca 1963 v Pekingu.⁵⁵ Článok I. danej dohody obsahuje vyhlásenie, že „hranica medzi čínskym Xinjiangom a prilahlými Pakistanom kontrolovanými územiami nebola nikdy oficiálne vyznačená,...“⁵⁶ a že „obidve strany sa dohodli vytýčiť ju na základe tradičnej a zvykovej hranice za súčasného zohľadnenia fyzického terénu,...“⁵⁷

Článok II. obsahuje konkrétne ustanovenia o vytýčení hranice.

V bode 1 odstavci A je ustanovenie, že spoločná hranica ČĽR a Pakistanu na severozápade: „sa začínala na vrchole hory približne na súradniciach 74 stupňov a 34 minút východnej zemepisnej dĺžky a 37 stupňov a 3 minút severnej zemepisnej šírky.“⁵⁸ Ďalej „hraničná línia striktno sledovala rozhranie povodia rieky Tarim a jej prítoku rieky Yarkant so všetkými jej prítokmi na strane jednej, s povodím rieky Indus a jej prítoku rieky Hunza so všetkými jej

---

⁵⁵Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitie 30. 6. 2011) - *Border Agreement Regarding Frontier of Chinese Xinjiang And Pakistani Controled Adjacent Territories Between the Government of People's Republic of China and the Government of Islamic Republic of Pakistan* - Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Bajisitan zhengfu guanyu Zhongguo Xinjiang he you Bajisitan shiji kongzhi qi fangwude gegediqu xiang jierangde bianjiede xieding (中华人民共和国政府和巴基斯坦政府关于中国新疆和由巴基斯坦实际控制其防务的各个地区相接壤的边界的协定).

⁵⁶Zhongguo Xinjiang he you Bajisitan shiji kongzhi qi fangwude gege diqu xiang jierangde bianjie congwei zhengshi huading... (中国新疆和由巴基斯坦实际控制其防务的各个地区相接壤的边界从未正式划定,...). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitie 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁵⁷Shuangfang tongyi, zhe duan bianjie yi chuantong xiguan bianjiexian wei jichu, bing canzhao ziran dixing... (双方同意, 这段边界以传统习惯边界线为基础, 并参照自然地形,...). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitie 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁵⁸Cankao zuobiao dayue wei dongjing 74 du 34 fen, beiwei 37 du 03fende yi ge shanfung... (参考座标大约为东经 74 度 34 分、北纬 37 度 03 分的一个山峰...). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitie 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

prítokmi na strane druhej,...“,⁵⁹ až po Kundžerabský priesmyk (Hongqilafu shankou - 红其拉甫山口).

Nasledujúci úsek hranice definuje odstavec B, v ktorom je stanovené, že hraničná línia prechádza Kundžerabským priesmykom a následne sleduje vyššie zmienené rozhranie povodí smerom na juh. „Následne opúšťa rozhranie povodí a v podstate sleduje horský hrebeň smerom na juhovýchod,...“,⁶⁰ a prechádza rozhraním povodia rieky Aksu (Akejileigahe-阿克吉勒尕河) na strane jednej a povodia riek Tashkurgan (Tadunbashenne-塔敦巴什河) a Koliman (Kelimanhe-克里满河) na strane druhej. Podľa čínskych máp pokračovala hraničná línia od juhovýchodného konca horského hrebeňa stredom koryta malého prítoku rieky Koliman (Kelimanhe-克里满河) až po jej sútok s riekou Kelechin (Keleiqing-克勒青河). Na základe pakistanských máp hraničná línia spájala juhovýchodný koniec horského hrebeňa s miestom ostrého záhybu v toku rieky Kelechin (Keleiqing-克勒青河), zvanej tiež Shaksgam (Shenkesiganhe-什克斯干河) či Muztagh (Musitagehe-穆斯塔格河).

V odstavci C sa píše, že od daného miesta hraničná línia prechádza stredom koryta rieky Kelechin (Keleiqing-克勒青河) smerom proti prúdu „až po miesto jej sútoku s riekou Shimshal Braldu (zvanou tiež Xingxiaerhe či Bulaerduhe), čo približne zodpovedalo súradniciam 76 stupňov a 2 minút východnej zemepisnej dĺžky a 36 stupňov a 26 minút severnej zemepisnej šírky.“⁶¹

V odstavci D sa uvádza, že „na základe čínskych máp od vyššie zmieneného miesta sútoku daných riek hraničná línia stúpa na bočný horský hrebeň pozdĺž ktorého ide až na jeho vrchol (čo zhruba zodpovedá súradniciam 75 stupňov a 54 minút východnej zemepisnej dĺžky a 36 stupňov a 15 minút severnej zemepisnej šírky), ktorý spája s rozhraním povodí v podobe

---

⁵⁹Bianjiexian yange yan liuru Talimuhe shuixide Tashenkelaoganhe zhu zhiliu wei yifang, liuru Yinduhe shuixide Hongzhahe zhu zhiliu wei lingyifangde da fenshuiling... (边界线严格沿流入塔里木河水系的塔什科老干河诸支流为一方、流入印度河水系的洪札河诸支流为另一方的大分水岭,...). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶⁰Ranhou likai dafenshuiling, zhuan yan yitiao dati dongnan xiangde shanji er xing... (然后离开大分水岭, 转沿一条大体东南向的山脊而行,...). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶¹Zhi qi yu Xiaoerbulakedaiya (Xingxiaerhe huo Bulaerduhe) de huihechu (cankao zuobiaodayue wei dongjing 76 du 02 fen, beiwei 36 du 26 fen). (至其与消尔布拉克代牙(星峡尔河或布拉尔杜河)的汇合处(参考座标大约为东经 76 度 02 分、北纬 36 度 26 分)。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

Karakoramského masívu. Podľa máp patrí daný vrchol hore Xiaoerbulakeshan. Na základe pakistanských máp od vyššie zmieneného miesta sútoku daných riek hraničná línia stúpa pozdĺž bočného hrebeňa, po ktorého vrchole dosiahne nadmorskú výšku 6520 m.n.m. (21 390 stôp) až približne po súradnice 75 stupňov a 57 minút východnej zemepisnej dĺžky a 36 stupňov a 3 minút severnej zemepisnej šírky kde dosiahne karakoramské rozhranie povodia.“.⁶²

Odstavec E hovorí, že „Hraničná línia následne striktné sleduje rozhranie povodí rieky Tarim a Indus v pozdĺž Karakoramského masívu a celkovo sa uberá smerom na juh a neskôr na východ kde prechádza priesmykom Dongmusita (zvaného tiež priesmyk Musita). Potom prechádza cez vrcholy hory K2, štítu Broad Peak a v nadmorskej výške 8068 m.n.m hory Bruce Wood Mountain, ďalej priesmykom Dilakeli (toto označenie je len na čínskych mapách) a vrcholom štítu Telamukanlifeng, na ktorého juhovýchodnom konci dorazí do Karakoramského priesmyku.“.⁶³

Článok II. bod 2 stanovuje mierku v akej mala byť vyhotovená mapa. Bod 3 hovorí, že „vzhľadom na to, že mapy predložené každou zo strán sa nie celkom zhodovali v znázornení terénu, sa obidve strany dohodli, že všetky miesta, ktorými mala hraničná línia prechádzať a ktoré boli spomenuté v bode 1 mali zodpovedať skutočnému terénu a pokiaľ to bolo možné mali byť vytýčené spoločným prieskumom na mieste“.⁶⁴

---

⁶²Cong shangshu liang hede huihechu qi, genju Zhongfang tu, bianjiexian shengshang yitiao zhimaide shanji, shun shanji er xing, zai yige fengding (cankao zuobiao dayue wei dongjing 75 du 54 fen, beiwei 36 du 15 fen) jie Kala Kunlunshanmai dafenshuiling, gait u biao ming ci fengding shu Xiaoerbulakeshan; genju Bafangtu, bianjiexian cong shangshu liang hede huihechu qi, shengshang xiangyingde zhimai, yan qi shanji chuanguo 6520 mi (21390 yingchi) gaodi, zhidao yue dongjing 75 du 57 fen, beiwei 36 du 03 fen jie Kala Kunlunshanmai dafenshuiling. (从上述两河的汇合处起, 根据中方图, 边界线升上一条支脉的山脊, 顺山脊而行, 在一个峰顶(参考座标大约为东经 75 度 54 分、北纬 36 度 15 分)接喀喇昆仑山脉大分水岭, 该图表明此峰顶属消尔布拉克山; 根据巴方图, 边界线从上述两河的汇合处起, 升上相应的支脉、沿其山脊穿过 6520 米(21390 英尺)高地, 直到约东经 75 度 57 分、北纬 36 度 03 分接喀喇昆仑山脉大分水岭。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - Border Agreement...

⁶³Zici, bianjiexian yange yan huafen Talimuheshuixi he Yinduheshuixide Kala Kunlunshanmai dafenshuiling dati xian xiangnan hou xiangdong xing, chuanguo Dongmusita shangkou (Musita shangkou), Qiaogelifeng (K2)de fengding, Buluoatefengde fengding, jia shu er Bulumushan (8068)de shanding, yin Dilakeli shangkou (jin Zhongfang tushang you ci ming) he Telamukanlifengde fengding, zhi dongnanduan zhongdian Kala Kunlun shangkou. (自此, 边界线严格沿划分塔里木河水系和印度河水系的喀喇昆仑山脉大分水岭大体先向南后向东行, 穿过东木斯塔山口(穆斯塔山口)、乔戈里峰(K 二)的峰顶、布洛阿特峰的峰顶、加舒尔布鲁木山(8068)的山顶、因地拉科里山口(仅中方图上有此名)和特拉木坎力峰的峰顶, 至东南端终点喀喇昆仑山口。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - Border Agreement...

⁶⁴Jianyu shuangfangtushang suo xianshide dixing bujin xiangtong, shuangfang tongyi shangshu diyikuan suo xushude bianjiexian weizhi he zouxiang, ying yi shiji dixing wei zhun, bing jiang jinkenengde you lianhe shidi

Článok III. má dva body. V bode 1 je stanovené, že pokiaľ tvorí hranicu rieka, tak hranica prechádza stredom jej koryta. V bode 2, že pokiaľ hranica prechádza cez horský priesmyk, tak hranicu tvorí rozhranie medzi povodiami.

Článok IV. bod 1 stanovuje, že obidve strany sa dohodli čo najskôr ustanoviť spoločnú demarkačnú komisiu, do ktorej každá strana menuje jedného predsedu a jedného alebo viacerých zástupcov ako aj určitý počet poradcov a odborníkov a taktiež, že komisii dajú poverenie spadajúce do rámca nižšie uvedených bodov:

Odstavec A stanovuje, že „*všetky hraničné miesta uvedené v článku II. tejto dohody musia byť nevyhnutne preskúmané na mieste tak, aby tieto miesta pokladali obe strany za vhodné, umiestnili hraničné kamene a na spoločne vyhotovenej presnej mape znázornili hranicu.*“.⁶⁵

Odstavec B stanovuje, že „*prípravný protokol bude obsahovať detailný záznam umiestnenia hraničnej línie, polohy všetkých hraničných kameňov a bude k nemu priložená detailná mapa hraničnej línie a polohy hraničných kameňov.*“.⁶⁶

V bode 2 sa konštatuje, že „*potom ako vyššie zmienený protokol podpíšu zástupcovia vlád oboch krajín a stane sa dodatkom k tejto dohode, tak daná mapa nahradí mapy priložené k tejto dohode.*“.⁶⁷

Bod 3 obsahuje ustanovenie, že „*podpisom vyššie zmieneného protokolu sa mandát spoločnej demarkačnej komisie hneď skončí.*“.⁶⁸

---

kance jiyiqueding. (鉴于双方图上所显示的地形不尽相同, 双方同意上述第一款所叙述的边界线位置和走向, 应以实际地形为准, 并将尽可能地由联合实地勘测加以确定。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶⁵Duiben xieding diertiao suo shude bianjie diqu jinxing biyaode shidi kancha, yibian zai shuangfang renwei heshide defang, shuli jiezhuang, bingqie zai lianhe zhizuode jingque ditushang huachu bianjiexian. (对本协定第二条所述的边界地区进行必要的实地考察, 以便在双方认为合适的地方, 树立界桩, 并且在联合制作的精确地图上画出边界线。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶⁶Caoni yixiang yidingshu, xiangxi zaiming zhengge bianjiexiande zouxiang he quanbu jiezhuangde weizhi, bingqie zhi yinchu biaoming jiexian he jiezhuang weizhide xiantu, furu gai yidingshu. (草拟一项议定书, 详细载明整个边界线的走向和全部界桩的位置, 并且制印出标明界线和界桩位置的详图, 附入该议定书。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶⁷Shangshu yidingshujing liangguo zhengfu daibiao qianding hou, ji chengwei ben xiedingde fujian, gaixiang xiangtu jiang daiti ben xiedingde futu. (上述议定书经两国政府代表签订后, 即成为本协定的附件, 该项详图将代替本协定的附图。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

V článku V. „*obidve strany súhlasili, že pokiaľ by po vytýčení hraničnej línie medzi oboma krajinami vznikli akékoľvek hraničné spory, mala by sa každá zo strán podriaďovať priateľským konzultáciám a mierovému riešeniu.*“.⁶⁹

V článku VI. sa konštatuje, že obidve strany sa zhodli, že potom, ako bude dosiahnuté riešenie sporu o Kašmír medzi Pakistanom a Indiou, „*vláda Čínskej ľudovej republiky opätovne zahájí rokovania s príslušnou zmocnenou autoritou s cieľom vypracovania ďalšej dohody o zmienenej hranici a podpíše oficiálnu zmluvu o vytýčení hranice, ktorá túto dohodu nahradí. Pokiaľ by tou príslušnou zmocnenou autoritou bol Pakistan, tak oficiálna zmluva o vytýčení hranice uzatvorená medzi Čínskou ľudovou republikou a Pakistanom by mala zachovať ustanovenia tejto dohody a vyššie zmieneného protokolu.*“.⁷⁰

Článok VII. uvádza, že dohoda bola podpísaná 2. marca 1963 v Pekingu ministrom zahraničných vecí ČĽR Chen Yim⁷¹ a pakistanským ministrom zahraničných vecí Bhuttom.

Konkrétne o ktorý úsek hranice ČĽR v tejto dohode ide, je možné vidieť v prílohe č. 1.

Krátko po oficiálnom oznámení tejto dohody odovzdala indická vláda 16. marca prostredníctvom svojho veľvyslanectva v Pakistane protest, v ktorom obviňovala Pakistan z nezákonného odovzdania nie menej ako 3200 km² indického územia Číne a poznamenala, že napriek tomu, že dohoda bola definovaná ako provizórna, nepodliehala ratifikácii.⁷² Výmena nót medzi Indiou a Pakistanom a Indiou a ČĽR v tejto záležitosti pokračovala v priebehu roku 1963, avšak väčšina z nich len opakovala už zmienené postoje. Rovnako aj oznámenie o dokončení

---

⁶⁸Zai shangshu yidingshu qianding hou, lianhe biaojie weiyuanhuide renwu jigao zhongzhi. (在上述议定书签订后, 联合标界委员会的任务即告终止。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁶⁹Shuangfang tongyi, liangguojian shiji cunzai de bianjie heading yihou, ruguo fasheng renhe bianjie zhengyi, ying you shuangfang tongguo youhao xieshang, heping jieju. (双方同意, 两国间实际存在的边界划定以后, 如果发生任何边界争议, 应由双方通过友好协商, 和平解决。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁷⁰Youguande zhuquan dangju jiangjiu ben xieding diertiao suo shude bianjie, tong Zhonghua renmin gongheguo zhengfu chongxin jinxing tanpan, yi qianding yige zhengshide bianjie tiaoyue lai daiti ben xieding, gai zhuquan dangju ru xi Bajisitan, ze zai Zhonghua renmin gongheguo he Bajisitan jiang qiandingde zhengshi bianjie tiaoyuezhong, yinggai baochi ben xieding he shangshu yidingshuzhongde guiding. (有关的主权当局将就本协定第二条所述的边界, 同中华人民共和国政府重新进行谈判, 以签订一个正式的边界条约来代替本协定, 该主权当局如系巴基斯坦, 则在中华人民共和国和巴基斯坦将签订的正式边界条约中, 应该保持本协定和上述议定书中的规定。). Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použitá 30. 6. 2011) - *Border Agreement...*

⁷¹Chen Yi (陈毅) bol o.i. v rokoch 1954 – 1972 vicepremiérom a v rokoch 1958 – 1972 ministrom zahraničných vecí ČĽR.

⁷²Goswami, 1971, str. 90.

vytyčovania hranice zo dňa 7. marca 1965⁷³ a o podpise príslušnej dohody Spoločnou komisiou na demarkáciu hranice zo dňa 26. marca 1965⁷⁴ boli príčinou indických protestov adresovaných Islámábádu a Pekingom. Následne minister zahraničia Bhutto vyhlásil, že Pakistan touto dohodou získal územie s charakterom pastvín o rozlohe približne 1200 km², prístup ku všetkým priesmykom v Karakoramskom masíve a kontrolu dvoch tretín hory K2. Zastáncovia tejto dohody však tvrdia, že ani jedna zo strán v skutočnosti nezískala ani nestratila žiadne územie, ktoré bolo predtým pod jej kontrolou a jediné, čoho sa každá zo strán vzdala, bol teoretický nárok na územie pod správou toho druhého. Pravdou však zostáva, že Pakistan odovzdal ČĽR kontrolu nad značnými územiami, na ktoré Pekingom činený nárok bol z právneho hľadiska minimálne nepodložený⁷⁵ a touto dohodou tak získal formálnu kontrolu nad územím o rozlohe približne 21 760 km².⁷⁶

2.1.3 Význam dohody o vytýčení hranice

Skutočný význam Dohody o vytýčení hranice z roku 1963 spočíval v tom, že odstraňoval dôvody možných sporov medzi ČĽR a Pakistanom a zároveň, že predstavovala významný medzník v ich bilaterálnych vzťahoch. Následne došlo k výraznému nárastu aktivít a vzájomných kontaktov medzi ČĽR a Pakistanom.⁷⁷ V roku 1963 bola podpísaná Dohoda o civilnej leteckej doprave. Návštevy na vysokej úrovni sa stali častejšie a ešte frekventovanejšie boli na nižšej úrovni, na úrovni obchodných misii, kultúrnych združení a iných organizácií.

Taktiež v kontexte napätých vzťahov so ZSSR a Indiou sa Peking čoraz viac prikláňal v otázke Kašmíru k postojom Pakistanu.⁷⁸ Išlo o to, že z pohľadu Pekingom bol Pakistan nielen naklonený vytýčeniu výhodnému pre ČĽR, ale čo bolo dôležitejšie, Peking tým získal značný vplyv na zahraničnú politiku Pakistanu. Zisky pre Peking boli vskutku mnohonásobné. Nielenže získal podporu Pakistanu v otázke členstva v OSN a to aj v čase čínsko-indickej vojny, ale získal aj jeho podporu vo veci šírenia mierumilovného obrazu ČĽR v Treťom svete. Vytvorenie dojmu

⁷³ Jain, zväzok II., 1974, str. 108-111.

⁷⁴ Jain, zväzok II., 1974, str. 116-118.

⁷⁵ Maxwell, N.: *Reviewed work(s): A History of Sino-Indian Relations: Hostile Co-Existence by John Rowland, The Pakistan-China Axis by B. L. Sharma, Pakistan's Foreign Policy by Mushtaq Ahmad.* The China Quarterly, číslo 35, Cambridge University Press, London 1968, str. 160.

⁷⁶ Goswami, 1971, str. 90, 92.

⁷⁷ Barnds, 1975, str. 471.

⁷⁸ Garver, *Sino-Indian...*, 1996, str. 326-327.

ústupčivosti v otázke vymedzenia hranice s Pakistanom mohol Peking využiť na zabránenie možnosti indo-pakistanskej dohody v otázke Kašmíru, tým ich rozdeliť a zabrániť snahám Západu o vytvorenie priateľských vzťahov medzi oboma krajinami či dokonca spojenectva namiereného proti ČĽR. Uzatvorenie dohôd o vytýčení hranice s Pakistanom a Afganistanom⁷⁹ predstavovalo pre Peking o.i. aj významný krok k upevneniu kontroly nad Xinjiangom, v ktorom v tom čase žili len 2 milióny Hanov zatiaľ čo Ujgurov a Kazachov 5 miliónov.⁸⁰ Pritom nešlo len o vojenskú kontrolu, Peking sa snažil oblasť dostať pod kontrolu aj cieleným hanským osídlovaním čo vyvolávalo v danej oblasti napätie, najmä keď sa pomer obyvateľstva výrazne menil v prospech Hanov.⁸¹

Touto dohodou Čína posunula hranicu od rozhrania povodí Aghil-Kunlun až ku Karakoramskému horskému masívu a východne od samotného Karakoramského priesmyku čo bolo v rozpore s konvenciami, tradíciami či zvykmi. Dokladajú to aj oficiálne čínske mapy a síce, že územie pod kontrolou čínskych úradov v Xinjiangu sa nikdy predtým nerozkladalo južne od Pamíru a horského masívu Kunlunshan.⁸² Túto dohodu je možné považovať za jeden zo základov čínsko-pakistanského priateľstva a počiatok špecifického vzťahu až po Taškentskú deklaráciu, pretože prispela k uľudneniu situácie pozdĺž spoločnej hranice a k priateľským vzťahom medzi oboma krajinami.

---

⁷⁹Dohoda o vytýčení hranice medzi ČĽR a Afganistanom bola podpísaná 22. novembra 1963 v Pekingu.

⁸⁰Peking sa totiž obával povstání organizovaných muslimskými kmeňmi so sovietskou podporou ako aj izolácie v otázke Tibetu. V apríli a máji 1962 totiž využila KSSZ svojich členov a organizačné štruktúry v Xinjiangu na zorganizovanie subverzných aktivít, konkrétne v oblasti Ili, čo zapríčinilo, že niekoľko desiatok tisíc občanov ČĽR utieklo do ZSSR. Čínska vláda opakovane protestovala a požadovala ich repatriáciu čo však Moskva odmietala z právnych a humanitárnych dôvodov. Inými slovami, pre zahraničnú politiku ČĽR v tomto období bolo typické usilovať sa o získanie podpory okolitých muslimských štátov v čase hrozby nepokojov medzi muslimami na území ČĽR. Z toho dôvodu nie je divu, že Moskva vyjadrila svoj nesúhlas s Dohodou o vytýčení hranice medzi ČĽR a Pakistanom. Jain, zväzok I., 1974, str. 75.

⁸¹Haider, Z.: *Sino-Pakistan Relations and Xinjiang's Uighurs: Politics, Trade, and Islam along the Karakoram Highway*. Asian Survey, zväzok 45, číslo 4, University of California Press, Los Angeles 2005, str. 525.

⁸²V roku 1865 Čína stratila kontrolu na celým Xinjiangom, avšak v roku 1878 ho znovuobsadila. Jain, zväzok I., 1974, str. 75.

2.2 Rodiace sa obchodné vzťahy

2.2.1 Charakter obchodných vzťahov

Dňa 5. januára 1963 bola uzatvorená vôbec prvá obchodná dohoda medzi ČĽR a Pakistanom.⁸³ Touto dohodou si obidve strany vzájomne udeľovali doložku najvyšších výhod vo vzájomnom obchode, mala platnosť jeden rok a po uplynutí tejto doby mala byť automaticky predĺžená. Ukončiť ju mohlo oznámenie jednej z krajín o jej vypovedaní v termíne troch mesiacov pred vypršaním jej platnosti. Čo sa týka konkrétneho obchodu, týkala sa čínskeho exportu železnej rudy, oceľarských výrobkov, uhlia, cementu, priemyselných strojov, chemických výrobkov, rôznych nerastných surovín a poľnohospodárskych semien. Pakistan mal exportovať do ČĽR jutu a výrobky z nej, bavlnu, textilné výrobky, lovecké nástroje a medicínske zariadenia, ale napríklad aj chróm. Všetky platby sa mali realizovať v hotovosti v britských librách.⁸⁴

Po pomerne krátkej dobe došlo 30. septembra k podpisu Dohody o výmennom obchode, ktorá sa týkala exportu 100 tisíc ton cementu do Pakistanu a importu prevažne bavlny. Po dekáde poklesu exportu pakistanskej bavlny sa v roku 1963 stala Čína jej najväčším odberateľom čo významne napomohlo k zlepšeniu v tomto odvetví v Pakistane. Koncom roku ČĽR ponúkla Islámábádu poskytnutie bezúročného úveru vo výške 60 miliónov USD so splátkovým kalendárom 30 až 40 rokov, viazaného na nákup strojov pre ťažký priemysel a celých tovární na výrobu cukru a cementu.⁸⁵ Zaujímavosťou bolo, že splátky sa mali uskutočniť vo forme primárnych komodít, spotrebného tovaru, železničných vagónov, koľají ako aj zakázok na výstavbu železníc v Pakistane. Pakistan sa tak stal prvou nekomunistickou krajinou s členstvom v aliančnom systéme Západu, ktorá dostávala ekonomickú pomoc z ČĽR.⁸⁶

Nárast obchodu s ČĽR mal špecifický následok v štruktúre celkového zahraničného obchodu Pakistanu a síce v podobe likvidácie vzájomného obchodu s Juhoafrickou republikou.⁸⁷

---

⁸³Goswami, 1971, str. 94.

⁸⁴Vertzberger, 1983, str. 637-638.

⁸⁵Barnds, 1975, str. 471.

⁸⁶Washington na takýto stupeň rozvoja ekonomickej spolupráce Pakistanu s ČĽR reagoval pozastavením pôžičky 4,3 milióna USD na rozvoj letiska v Dháke. Jain, zväzok I., 1974, str. 76.

⁸⁷ V rokoch 1961-1963 bola JAR najväčším odberateľom surovej vlny, druhým najväčším odberateľom jutových výrobkov a tretím v prípade jutových vlákien. Všetky tieto komodity predstavovali hlavné exportné tovary Pakistanu.

Toto bol jednak následok suplementarity s obchodom s Čínou, čínsko-pakistanského zblíženia, tlaku Pekingu ako aj dôsledok novej zahraničnej politiky Pakistanu, ktorý sa snažil byť vedúcou krajinou Tretieho sveta. Z dlhodobejšieho pohľadu bolo realistické očakávanie, že s pokračujúcou industrializáciou Pakistanu sa ČLR mohla stať dôležitým trhom pre jeho priemyselné výrobky. Indikátorom takéhoto vývoja bola skutočnosť, že ČLR si objednala výstavbu desiatich nákladných lodí o celkovom výtlaku 4500 ton v lodeniciach v Karáči. Toto bolo umožnené nielen narastajúcou schopnosťou Pakistanu ponúknuť Číne výrobky, ktoré by boli pre ňu zaujímavé, ale aj značným nárastom zahraničného obchodu ČLR. Vývoj bilancie vzájomného obchodu medzi oboma krajinami sa vyznačoval niekoľkými charakteristickými trendami. Vzhľadom na to, že vývoz do Číny predstavoval len malé percento z celkového zahraničného obchodu Pakistanu, trendy v jeho vývoji neznamenal vznikajúcu závislosť na ČLR. Avšak v prípade niektorých významných vývozných komodít ako bavlna či juta, zaujímal čínsky trh veľmi dôležité postavenie a tak potom ako v 60. rokoch konkurencia na trhu týchto dvoch komodít rástla, by prípadná strata čínskeho trhu spôsobila pakistanskému odvetviu značné problémy. Do roku 1971 bola vzájomná obchodná bilancia v prospech Pakistanu, v 70. rokoch sa začala presúvať v prospech ČLR.⁸⁸ Významný nárast dovozu z ČLR je možné pripísať trom faktorom, z ktorých najvýznamnejším je narastajúca pomoc ČLR Pakistanu. V rámci nej najväčší podiel zaujímal nákup čínskych spotrebných tovarov. Zvyšné dva faktory, ktoré stimulovali import čínskych produktov, boli formované dohodou o výmene tovarov a dohodou o cezhraničnom obchode.

2.2.2 Spolupráca na mori, zemi a vo vzduchu

Významné miesto vo vývoji vzájomných vzťahov predstavuje uzatvorenie dohody o leteckej doprave podpísanej 29. augusta 1963.⁸⁹ Pakistan bol pritom jedinou nekomunistickou

---

Je možné sa domnievať, že dôvod prečo Peking akceptoval negatívnu celkovú obchodnú bilanciu s Pakistanom v rokoch 1963 až 1969 bola jeho snaha kompenzovať Pakistan za jeho ochotu v podstate prerušiť obchodné styky s JAR. Das, 1972, str. 127.

⁸⁸Vertzberger, 1983, str. 639, 642.

⁸⁹China Airways získali prepravné práva na letiskách v Karáči a Dháke výmenou za obdobné práva pre PIA v Kantone a Shanghai a bola zriadená pravidelná linka Shanghai-Karáči s medzipristátím v Kantone a Dháke. Táto dohoda umožnila PIA rozšíriť teritórium svojej pôsobnosti a zvýšiť príjmy a leteckým spoločnostiam ČLR poskytla lepšie spojenie s regiónmi Blízkeho Východu, Afriky a Európy. Pringsheim, 1965, str. 172.

krajinou, s ktorou ČĽR podpísala túto dohodu. USA zareagovali na danú dohodu pozastavením pôžičky na rozvoj pakistanských letísk. V roku 1970 kúpila ČĽR od pakistanských medzinárodných aerolínii (PIA) tri lietadlá Trident s celou výbavou a náhradnými dielmi. Peking sa zaviazal pomôcť pri rekonštrukcii a zmodernizovaní letiska v Karáči.

V roku 1963 boli podpísané ešte ďalšie dve dohody a síce Dohoda o rozhlasovom vysielaní a fotografických službách a Dohoda medzi tlačovými agentúrami.⁹⁰ Dňa 16. septembra 1963 bola uzatvorená Dohoda o telekomunikáciách.

Čínsko-pakistanská obchodná dohoda, ktorou si obidve krajiny navzájom udelili položku najvyšších výhod, sa týkala aj námornej obchodnej dopravy. V apríli 1965 došlo k podpisu dohody o námornom spojení medzi ČĽR a Pakistanom, ktorá ustanovila lodné spojenie v intervale jedného mesiaca.⁹¹ V októbri 1966 bola podpísaná dodatočná dohoda umožňujúca plavidlám oboch krajín kotviť v prístavoch druhej krajiny a prepravovať osoby aj náklad.

Spolupráca v oblasti pozemných komunikácii sa týkala predovšetkým ciest spájajúcich obe krajiny. V septembri 1968 bolo odovzdané do užívania cestné spojenie medzi Pakistanom kontrolovanou časťou Kašmíru a Xinjiangom cez priesmyk Mintka, čo podstatne skrátilo čas potrebný na prepravu zo Xinjiangu do Kašmíru a opačne cez jeden z najvýznamnejších himalájskych priesmykov. K otvoreniu ďalšieho cestného spojenia medzi Xinjiangom a Kašmírom, prechádzajúceho Karakoramským priesmykom a vystavaného len za šesť mesiacov, došlo vo februári 1971.⁹² Obdivuhodným inžinierskym dielom bola výstavba 800 km dlhej Karakoramskej diaľnice prechádzajúcej Kundžerabským priesmykom, ktorej výstavba bola oficiálne ukončená v júni 1978 a do civilného užívania bola uvedená v auguste 1982. Táto v najvyššej nadmorskej výške položená diaľnica na svete je štvorprúdová cesta s mostami projektovanými na nosnosť tankov. Pakistanská časť posledných dvoch zmienovaných ciest bola vybudovaná s čínskou pomocou a okrem ekonomického majú aj strategický význam, vzhľadom k tomu, že v prípade potreby umožnia ČĽR rýchly presun jednotiek ako aj materiálu cez dva himalájske priesmyky, čím by získali výhodu voči indickej armáde rozmiestnenej v Ladakhu.

---

⁹⁰Dohoda medzi tlačovými agentúrami vstúpila do platnosti až 23. júla 1964. Jain, zväzok I., 1974, str. 78-79.

⁹¹Vertzberger, 1983, str. 643.

⁹² Woodrow Wilson International Center for Scholars, Asia Program, spracované z http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1462&categoryid=8EF8540E-E3B0-FA92-8727563242D93F67&fuseaction=topics.events_item_topics&event_id=494830, (použitá 1.7. 2011) - *Storm Clouds Ahead for the "All-Weather Allies"? Today's Pakistan-China Relationship*

2.2.3 Čínska ekonomická pomoc

V priebehu rokov sa Pakistan stal hlavným príjemcom zahraničnej ekonomickej pomoci ČĽR. V období rokov 1956-1979 poskytla ČĽR 4,96 miliardy USD rozvojovej pomoci, z ktorej 620 miliónov smerovalo do Pakistanu,⁹³ čo predstavovalo približne 13% z celkového objemu a asi tretinu z pomoci poskytnutej ázijským a blízkovýchodným krajinám.

Zabezpečenie ekonomickej pomoci z ČĽR bolo pre Pakistan dôležité hneď z niekoľkých dôvodov. V prvom rade išlo o snahu znížiť jeho závislosť na USA a diverzifikovať zdroje ekonomickej pomoci. Za druhé išlo predpoklad, že čínske skúsenosti by boli prospešné v niektorých odvetviach ekonomiky. Tretím dôvodom bolo veľké množstvo požiadavkov plynúcich z rozsiahlych industrializačných a rozvojových plánov a štvrtým dôvodom boli podmienky získania čínskej ekonomickej pomoci.⁹⁴ Napriek tomu, že ekonomická pomoc bola naviazaná na nákup čínskych produktov, bola poskytovaná na základe veľmi výhodných podmienok a preto jej skutočná hodnota bola väčšia, ako sa mohlo zdať. Išlo o to, že čínske ceny boli nižšie ako hladina svetových cien a tak v podstate umožňovali nakúpiť viac, ako bolo možné za sovietsku či pomoc poskytovanú Západom. Splátky boli vo forme vývozu miestnych produktov a nie v tvrdej mene, ktorej mal Pakistan vždy nedostatok. A aj keď nie vždy boli podmienky poskytnutia pomoci dodržané, stále boli pre krajinu akou bol Pakistan veľmi lákavé.

Pre ČĽR bolo poskytovanie rozsiahlej ekonomickej pomoci prostriedkom ako upevniť rodiače sa partnerstvo, dať príklad spolupráce ostatným nekomunistickým krajinám Tretieho sveta, ale aj podporiť rozvoj obchodu, lebo pomoc bola viazaná na nákup čínskych produktov. K poskytnutiu prvej pôžičky ČĽR Pakistanu došlo v roku 1964 mala nulový úrok a hodnotu 60 miliónov USD.⁹⁵ V roku 1967 bola táto pôžička navýšená o dodatočných 40 mil. USD a v roku

---

⁹³Goswami, 1971, str. 134-135.

⁹⁴Ekonomická pomoc mala byť obojstranná a nie len jednostranná. Bola poskytovaná bez predbežných podmienok a výlučných práv narušajúcich suverenitu prijímateľskej krajiny. Pôžičky boli poskytované buď s nulovým alebo veľmi nízkym úrokom a splácané vo forme miestnych produktov čo malo zvýšiť vývoz ich príjemcu. Programy financované Pekingom mali charakter nízkej miery investícií a rýchlych výsledkov, aby tak mali za následok zvýšenie príjmov príjemcu v relatívne krátkom časovom období. ČĽR mala dodávať produkty najlepšej kvality akej bola schopná za svetové ceny. Akékoľvek výrobky, ktoré by nespĺňali dohodnuté normy a kritéria mali byť vymenené. Až do doby kedy by miestni odborníci získali potrebnú kvalifikáciu mal byť zabezpečený odborný dohľad nad fungovaním poskytnutých produktov. Experti vyslaní z ČĽR mali žiť v súlade s lokálnou životnou úrovňou. Projekty mali byť náročné na pracovnú silu, aby tak podporili rast zamestnanosti a mali sa zakladať na skúsenostiach a technologických postupoch získaných priamo v ČĽR. Vertzberger, 1983, str. 644.

⁹⁵Splátky mali byť realizované vo forme pakistanských produktov počnúc rokom 1966. Polovica jej hodnoty mala byť použitá na nákup produktov a druhá bola viazaná na rôzne projekty. Na základe dohody o týchto projektoch,

1968 o ďalších 42 mil.USD.⁹⁶ Na konci roku 1968 bola podpísaná dohoda o technickej a ekonomickej pomoci, na základe ktorej mala ČĽR poskytnúť Pakistanu pôžičku s nulovým úrokom v hodnote 25 miliónov USD v období 20 rokov. Dve tretiny z tejto hodnoty boli určená na rôzne projekty a jedna tretina na nákupy rôzneho typu a platby za technickú pomoc, ktoré sa mali byť uhradené vo forme pakistanských výrobkov. V roku 1970 ponúkla ČĽR Pakistanu bezúročnú pôžičku v hodnote 200 miliónov USD na 20 ročné obdobie s možnosťou predĺženia splátkového kalendára o 10 rokov. 10 miliónov USD z celkovej hodnoty malo byť poskytnutých v tvrdej mene.⁹⁷

Význam ekonomickej pomoci poskytovanej ČĽR relatívne vzrástol v dôsledku citeľnej redukcie pomoci poskytovanej krajinami OECD následkom vyhlásenia Islámábádu o moratóriu na splácanie pôžičiek. Následne po indicko-pakistanskej vojne z roku 1971 zmenil Peking prvé štyri poskytnuté pôžičky na granty a nepožadoval splácanie pôžičky poskytnutej v roku 1970, čím sa de facto vzdal sumy približne 140 miliónov USD. Zároveň v tomto období Peking súhlasil s pomocou ambiciózných plánov premiéra Bhutta. Následkom toho ČĽR výrazne diverzifikovala oblasti poskytovania pomoci ako aj jej geografickú pôsobnosť v Pakistane v snahe pomôcť pri rozvoji najzaostalejších provincií ako bol Balúčistan či Severozápadné teritória.⁹⁸

---

uzatvorenej v roku 1966, mala ČĽR poskytnúť vybavenie a technickú obsluhu pre priemyselné komplexy v Západnom Pakistane na výrobu cementu, cukru, stavebných cestárskych strojov a železničných zariadení. Ich výstavba mala byť zahájená v roku 1967 a dokončená v roku 1971 s produkciou dosahujúcou plnú kapacitu v roku 1978. Produkciou týchto priemyselných komplexov mal Pakistan ušetriť milióny USD. Goswami, 1971, str. 94.

⁹⁶ Das, 1972, str. 129.

⁹⁷ Časť pôžičky mala byť smerovaná na rôzne inžinierske projekty a časť na konkrétne projekty ako napríklad zlievareň, železiareň, cukrovar, závod na výrobu chemických hnojív či tehláreň. Jain, zväzok I., 1974, str. 159.

⁹⁸ ČĽR sa tak angažovala napríklad vo výstavbe závodov ťažkého a ľahkého priemyslu, ich rekonštrukcie a v ťažbe prírodných zdrojov. Peking sa tak podieľal na výstavbe vodných elektrární v Tarbele či prieskume nálezísk železnej rudy a následnej výstavbe komplexov ťažkého priemyslu v ich blízkosti v Balúčistane čo zahŕňalo oceláreň či závod na spracovanie železnej rudy. ČĽR taktiež pomohla s konštrukciou sklární v Severozápadnej provincii a rôznych projektov situovaných v spornej provincii Azad Kašmír dávajúc tak podporu Pakistanu v tejto otázke. Vertzberger, 1983, str. 645-646.

3 Čínsko-pakistanské vzťahy v rokoch 1965-1970

3.1 Indicko-pakistanská vojna z roku 1965

S rastúcimi dodávkami zbraní zo Západu nadobudlo pakistanské vedenie presvedčenie o reálnosti riešenia územných sporov s Indiou silou.⁹⁹ V roku 1962 nebola RB OSN schopná prijať žiadnu rezolúciu vyzývajúcu Indiu a Pakistan k zahájeniu rokovaní. Taktiež šesťstranné rokovania prebiehajúce v rokoch 1962-63 z iniciatívy USA v období po čínsko-indickej vojne sa ukázali ako bezvýsledné. Ukradnutie istej svätej relikvie v Kašmíre bolo len ďalším dôvodom pre Pakistan, aby predniesol otázku Kašmíru pred RB OSN, tá avšak opäť nebola schopná prijať jednotný postoj. Hoci je možné tvrdiť, že indicko-pakistanská vojna z roku 1965 bola výsledkom frustrácie pakistanského vedenia z neschopnosti uspokojivým spôsobom vyriešiť otázku Kašmíru a tiež ako následok precenenia vojenskej sily Pakistanu, je možné tiež povedať, že išlo o jeden z následkov čínsko-pakistanského zblíženia.¹⁰⁰ Oprieť sa môžeme o celú radu vyhlásení najmä čínskych predstaviteľov, keď napríklad minister zahraničných vecí ČĽR maršál Chen Yi počas svojej návštevy Pakistanu vo februári 1964 vyhlásil, že Čína a Pakistan čelili spoločnej bojovej úlohe a premiér Zhou Enlai vyjadril podporu práva obyvateľov Kašmíru na sebaurčenie.¹⁰¹

Po rade takýchto vyhlásení zo strany čínskeho vedenia došlo k početným narušeniam indickej hranice zo strany Pakistanu ako aj k zvýšeniu podpory subverzných aktivít v indickom štáte Džammú a Kašmír. V priebehu roku 1964 postupne napätie ako aj počet ozbrojených zrážok a narušení hranice narastali. Počiatkom roku 1965 ozbrojené zrážky prerástli do ozbrojeného konfliktu, keď Pakistan zahájil rozsiahli útok a obsadil územie pod kontrolou Indie v oblasti Veľkej indickej púšte. Islámábád následne požadoval, aby sa indická armáda stiahla zo všetkých území severne od 24. rovnobežky. Úloha ČĽR pred a počas incidentu vo Veľkej indickej púšti spočívala v ubezpečeniach o jej podpore Pakistanu. Napríklad minister zahraničia Chen Yi 6. marca 1965 vyhlásil, že Čína sa nebála uraziť agresora a že pokiaľ o to bude

---

⁹⁹Barnds, 1975, str. 473.

¹⁰⁰Pringsheim, 1965, str. 171.

¹⁰¹Garver, *Sino-Indian...*, 1996, str. 327.

požiadaný, tak Peking pomôže každému priateľovi v boji proti agresii.¹⁰² Po výmene návštev na vysokej úrovni a spoločných konzultáciách zahájil Pakistan 9. apríla rozsiahlu ofenzívu. Reakcia Pekingu bola zdržanlivá a oficiálna tlačová agentúra Xinhua až 4. mája zverejnila správu o bojoch a obvinila Indiu z agresie. Cieľom Pekingu bolo zrejme použiť incident z Veľkej indickej púšte ako ospravedlnenie či vysvetlenie podobných potyčiek na čínsko-indických hraniciach. Následne došlo v máji 1965 aj k ozbojeným zrážkam v Kašmíre. 30. júna bola za britskej mediácie podpísaná dohoda o zastavení bojov. Lenže ozbrojené zrážky pokračovali aj potom a postupne eskalovali situáciu a postupne viedli k vojnovému konfliktu.

Podobne ako čínsko-indická vojna z roku 1962 aj indicko-pakistanská vojna z roku 1965 predstavuje medzník vo vzťahoch ČĽR a Pakistanu. Od momentu keď Pakistan zahájil rozsiahlu ofenzívu, dostávalo sa mu otvorenej podpory zo strany Pekingu. Jednak minister zahraničných vecí Chen Yi 5. septembra vyjadril plnú podporu Pakistanu¹⁰³ a neskôr vydala čínska vláda 7. septembra stanovisko odsudzujúce Indiu za „akt otvorenej agresie“, ďalej v ňom vyjadrila nesúhlas s chápaním celého Kašmíru ako súčasť Indie a obvinila New Delhi z vystavovania obyvateľov Kašmíru brutálnemu nacionalistickému útlaku.¹⁰⁴ V snahe efektívnejšie podporiť Pakistan a vyvinúť tlak na Indiu, zaslal Peking 8. septembra New Delhi protestnú nótu obviňujúcu Indiu z vážnych narušení územia a suverenity ČĽR.¹⁰⁵ Toto je možné vnímať ako snahu vytvoriť predpoklad na prípadný vstup do indicko-pakistanského konfliktu vytvorením druhej fronty. V tejto protestnej nóte Peking požadoval, aby India odstránila všetky vojenské zariadenia, ktoré údajne nelegálne vybudovala pozdĺž čínsko-sikkimskej hranice.¹⁰⁶ Ďalej aby stiahla svoju armádu a zastavila provokácie ČĽR vo všetkých sektoroch spoločnej hranice. Čínsko-pakistanskú spoluprácu v tomto smere dokladá okrem iného aj skutočnosť, že v deň keď Peking adresoval Indii protestnú nótu, t.j. 8. septembra, zaslal pakistanský prezident Khan predsedovi OSN dopis, v ktorom ho varoval pred možným rozšírením konfliktu.

Následne 9. septembra premiér Zhou Enlai okrem iného vyhlásil, že pokiaľ mal byť zabezpečený mier, muselo sa oponovať agresii a že volať po miery bez rozlišovania medzi

---

¹⁰²Das, 1972, str. 116.

¹⁰³Simon, S., W.: *The Kashmir Dispute in Sino-Soviet Perspective*. Asian Survey, zväzok 7, číslo 3, University of California Press, Los Angeles 1967, str. 181.

¹⁰⁴Jain, zväzok II., 1974, str. 138.

¹⁰⁵Barnds, 1975, str. 474.

¹⁰⁶Pringsheim, 1965, str. 174.

správnym a nesprávnym malo len dodať odvahu agresorovi. Ďalej sa vyjadril v tom zmysle, že indická agresia predstavovala hrozbu mieru v tejto časti Ázie a Čína nemohla nič iné, len pozorne sledovať vývoj situácie a v tej súvislosti vláda ČĽR pevne podporovala správny boj Pakistanu proti agresii a boj obyvateľov Kašmíru za slobodu a právo národného sebaurčenia a tiež rezolútne odsudzovala Indiu za jej zločiny a agresiu a dôrazne ju varovala, aby niesla plnú zodpovednosť za všetky následky zapríčinené jej agresiou.¹⁰⁷ Peking totiž asi zvažil, že bolo nutné prísť s otvorenou podporou Pakistanu. Tú predstavovalo 72 hodinové ultimátum zaslané v podobe nóty 16. septembra,¹⁰⁸ v ktorej požadoval od Indie, aby do troch dní odstránila všetky vojenské zariadenia, navrátila údajne unesených ľudí a dobytok a dala prísľub, že sa nebudú opakovať žiadne aktivity narušujúce spoločné hranice.

Otvorená hrozba zo strany ČĽR prišla v čase vrcholiacich snáh OSN o sprostredkovanie prímeria. Dňa 19. septembra zaslal Peking ďalšiu nótu dávajúcu New Delhi ďalšie tri dni obsahujúcu vyjadrenie, že čínska vláda sa cítila byť zviazaná s inými susednými krajinami, ktoré India podvádzala dôsledkom jej expanzionizmu.¹⁰⁹ Skutočný motív Pekingu stojaci za vydaním týchto dvoch nôt vysvetľuje skutočnosť, že potom ako bola Pakistanom 20. septembra akceptovaná rezolúcia o zastavení bojov, Peking začal v tichosti obe nóty prehliadať.¹¹⁰ Čínske vedenie sa zrejme snažilo hrozbou vojny na dvoch frontoch vystupňovať tlak na Indiu.¹¹¹ To malo jednak viazať indické sily na čínsko-indickej hranici, aby nemohli byť nasadené do bojov s Pakistanom a jednak následne vytvoriť lepšiu rokovaciu pozíciu pre Islámábád. Postoj ZSSR k indicko-pakistanskej vojne sa odlišoval od toho čínskeho. Moskva sa v prvom rade snažila uchovať úroveň priateľských vzťahov s New Delhi, ale zároveň aj čerstvo normalizované vzťahy s Islámábádom, aby tak minimalizovala vplyv Pekingu.¹¹² Po vzájomnej zhode s USA, sa Moskva ponúkla ako prostredník mierových rokovaní. Načasovanie tejto ponuky prišlo podľa Pekingu v čase, keď sa India začala potýkať s tvrdým pakistanským odporom a utrpela značné straty. Každopádne je nutné povedať, že fyzické zapojenie či účasť Číny v konflikte bola s najväčšou pravdepodobnosťou vylúčená vzhľadom na spoločný postoj superveľmocí USA

---

¹⁰⁷Das, 1972, str. 117.

¹⁰⁸Simon, 1967, str. 184.

¹⁰⁹Barnds, 1975, str. 475.

¹¹⁰Pringsheim, 1965, str. 175.

¹¹¹Simon, 1967, str. 181.

¹¹²Jain, zväzok I., 1974, str. 109.

a ZSSR, ktorý bol vyjadrený v ich stanoviskách a postojoch na pôde OSN. Na druhej strane čínske hrozby, koncentrácia armády na hraniciach so Sikkimom a všetok ten rozruch vyvolaný Pekingom¹¹³ neboli bez zámeru či následku. Za jeden z následkov je možné považovať spoluprácu USA a ZSSR v snahe zabrániť eskalácii napätia na subkontinente a minimalizovať vplyv ČĽR v danej oblasti. Vplyv ČĽR na konflikt vychádzal z neistoty okolo jej zámerov, pretože nikto nevedel čoho bol Peking schopný.¹¹⁴ Niektoré možnosti boli menej pravdepodobné, avšak rozhodne nie vylúčené. Táto situácia postavila USA a ZSSR pred bolestivé rozhodnutia, pretože pokiaľ by ČĽR zahájila rozsiahlu ofenzívu proti Indii, mohla celá situácia vyústiť do svetovej vojny. V prípade keby došlo k limitovanému útoku a USA a ZSSR by nepomohli Indii, popudili by si ju. Avšak pokiaľ by Indii pomohli, tak by si zase popudili Pakistan, ktorý by sa tak ešte viac zblížil s Čínou. Stručne povedané, indo-pakistanská vojna nevyhovovala ani jednej zo supervelmocí a tak naliehavo usilovali o čo najrýchlejšie ukončenie bojov.¹¹⁵

Umelo vytvorené obvinenia Indie a vytvorené napätie na hranici Sikkimu a Tibetu v septembri 1965 by mohli byť hodnotené ako podpora poskytnutá ČĽR Pakistanu.¹¹⁶ Tlak na Sikkim mal viazať časť indickej armády a tým chrániť Východný Pakistan. Sikkim bol pravdepodobne vybraný, lebo z pohľadu Pekingu je to najbližšie miesto na čínskom území k Východnému Pakistanu.

Reakciu na nadchádzajúcu Taškentskú konferenciu zverejnil Peking až 12. decembra vo forme vyhlásenia, v ktorom sa uvádzalo, že premiér ZSSR Kosygin pozval predstaviteľov Indie a Pakistanu do Taškentu až potom, ako došlo k indickému útoku na Pakistan. To malo vytvoriť dojem proindického a teda nie vyváženého postoja Moskvy. Je to možné vnímať ako snahu odradiť Islámábád od účasti na danej konferencii. Na druhej strane Pakistan sa aj naďalej opieral o čínsku podporu so zámerom čo najviac zlepšiť svoju pozíciu na rokovaniach. 29. septembra 1965 sa minister zahraničia Chen Yi vyjadril v zmysle, že skutočnosť bola taká, že Pakistan bol obeťou agresie a India agresorom a ČĽR bola pripravená poskytnúť Pakistanu morálnu a

---

¹¹³ Pringsheim, 1965, str. 174.

¹¹⁴ Pringsheim, 1965, str. 175.

¹¹⁵ Pringsheim, 1965, str. 174.

¹¹⁶ Avšak prezident Khan osobne rozhodol, že nebude žiadať Peking o pomoc. V čase keď konflikt vrcholil, podnikol Ayub tajnú cestu do Pekingu, kde vysvetľoval prečo nechcel, aby bol otvorený druhý front. Dôvody prečo nechcel aby ČĽR podnikla rozsiahlejšie vojenské operácie, sú dodnes nie celkom jasné, zrejme sa obával spoločnej podpory Indie zo strany oboch supervelmocí. Čínske vyhrážky a presuny armády viazali časť indických vojsk na severovýchode krajiny čím prispeli k zlepšeniu rokovacej pozície Pakistanu na pôde OSN. Barnds, 1975, str. 475-476.

materiálnu pomoc.¹¹⁷ To že nešlo len o slová potvrdzovala aj skutočnosť, že v tej istý deň ČĽR poskytla Pakistanu úver na nákup zbraní v zahraničí vo výške 67,5 milióna USD. Peking tiež údajne daroval Islámábádu vojenskú techniku v hodnote 120 miliónov USD.¹¹⁸

3.2 Obdobie medzi dvoma vojnami

3.2.1 Taškentská konferencia

Úloha prostredníka v tomto prípade pripadla Sovietskemu zväzu, keď po určitom zaváhaní India ako aj Pakistan súhlasili a akceptovali ponuku pomoci pri rokovaní od premiéra Kosygina. Počas stretnutí v Taškente v období 4. až 10. januára 1966¹¹⁹ premiér Kosygin šikovne postrkoval Pakistancov ako aj Indov až boli obidve strany dostatočne blízko, aby mohla byť dosiahnutá dohoda o odpútaní a stiahnutí vojsk na pozície z pred konfliktu. Okrem tohoto zmienená dohoda obsahovala len vyjadrenú ochotu k snahe o lepšie vzťahy.

Z rovnakých dôvodov kvôli ktorým sa Peking staval negatívne k otázke zmierenia Indie a Pakistanu sa staval záporne aj k Taškentskej konferencii, ktorá vlastne bola krokom smerom k ich zmiereniu.¹²⁰ Čo Peking hnevalo bola skutočnosť, že takáto udalosť sa diala pod záštitou ZSSR, ktorý bol jeho rivalom na medzinárodnom poli a zároveň s podporou USA.¹²¹ To vyvolalo v Pekingu podozrenia zo snáh USA a ZSSR pripútať Pakistan k Indii a následne z možného spoločného indicko-pakistanského obranného paktu namiereného proti ČĽR.¹²² Súlad postojov superveľmocí v tejto otázke preto Peking vnímal ako os namierenú proti nemu.¹²³

Pre Pakistan znamenal Taškent začiatok uzmierenia s Indiou bez reálnych záväzkov v otázke Kašmíru. Trojstranné sovietsko-americko-indické stretnutie v New Delhi len podporilo

---

¹¹⁷ Vertzberger, 1983, str. 647.

¹¹⁸ Das, 1972, str. 132.

¹¹⁹ Jain, zväzok II., 1974, str. 149.

¹²⁰ Goswami, 1971, str. 48.

¹²¹ Išlo o to, že v momente keď Moskva prišla s návrhom usporiadania konferencie, Washington vyjadril svoju podporu a tiež po podpise Taškentskej deklarácie nezaváhal a vyjadril svoj súhlas. Následne krátko po tom prišli USA s návrhom zakladania spoločných indicko-pakistanských podnikov. Goswami, 1971, str. 122.

¹²² Simon, 1967, str. 184.

¹²³ Je však možné tvrdiť, že zhoda záujmov USA a ZSSR v otázke indicko-pakistanskej vojny z roku 1965 a ich spoločný postoj proti zapojeniu či intervencii ČĽR, dávali takýmto obavám Pekingu reálny základ. Barnds, 1975, str. 477.

obavy Pekingu z rodiaceho sa protičínskeho paktu a v kontexte Taškentskej konferencie aj obavy z možného odloku Pakistanu od ČĽR a jeho väčšej závislosti na USA a ZSSR.

V marci 1965 uskutočnil prezident ČĽR Liu Shaoqi¹²⁴ vôbec prvú návštevu čínskej hlavy štátu v obidvoch častiach Pakistanu, ktorej cieľom bolo zastaviť odklon Pakistanu od ČĽR. V snahe zmierniť čínske obavy povolil prezident Khan ministrom zahraničia Bhuttovi, ktorý vzhľadom na svoj silno pročínsky postoj bol v čase konania Taškentskej konferencie zo zdravotných dôvodov suspendovaný, aby spravil silné vyhlásenia proti Taškentskej deklarácii. Na štátnom bankete usporiadanom pri príležitosti návštevy Liu Shaoqiho sa prezident Khan sám snažil zmierniť obavy čínskych predstaviteľov vyhlásením, že Taškentská deklarácia bola nutnosťou, ale že nijako ani v najmenšom neoslabila záväzky Pakistanu voči obyvateľom Kašmíru či jeho odhodlaniu brániť svoju suverenitu. Liu Shaoqi vyjadril vo svojom príhovore rozhodné ubezpečenie čínskej podpory v prípade agresie.¹²⁵

Na druhej strane odvolanie pročínskeho Bhutta z postu ministra zahraničných vecí dva dni po oznámení obnovenia ekonomickej pomoci USA Pakistanu a Indii tiež odzrkadlovalo Khanove obavy z čínskej schopnosti uspokojiť rastúce pakistanské požiadavky v oblasti ekonomickej pomoci a dovozu moderných zbraní. Politika „špeciálneho vzťahu“ s ČĽR charakteristická pre obdobie rokov 1963-1965 bola nahradzovaná novou líniou kladúcou dôraz na vyvážené vzťahy s USA, ZSSR aj ČĽR, ktorá je typická pre zahraničnú politiku Pakistanu v období rokov 1966-1969.¹²⁶ Dokladá to aj návšteva sovietskeho premiéra Kosygina v Pakistane v apríli 1968, počas ktorej ponúkol sovietsku ekonomickejšiu pomoc vo forme výstavby ocelárne a jadrovej elektrárne.¹²⁷ A naopak pakistanská verejná kritika pekingského režimu za ničenie svätých inštitúcií Islámu a za uskutočňovanie subverzívnej politiky so zámerom prinútiť muslimov, aby sa vzdali Islámu a prijali komunistickú ideológiu. Zaujímavosťou bolo, že k tejto kritike došlo

---

¹²⁴ Liu Shaoqi (劉少奇) v období od 28. apríla 1959 do 21. októbra 1968 zastával funkciu prezidenta ČĽR.

¹²⁵ K istému posunu v zahraničnej politike Pakistanu však určite došlo, najmä keď sa prezident Khan vyjadril o vzťahoch so ZSSR ako o „prehlbujúcich sa“. Podozrenia Pekingu odzrkadľovalo stanovisko ministra zahraničných vecí Chen Yiho z 28. júla 1966, v ktorom opätovne vyjadril podporu zo strany Pekingu a za nepriateľov čínsko-pakistanského priateľstva označil amerických imperialistov, sovietskych revizionistov a indických expanzionistov. Jain, zväzok I., 1974, str. 127.

¹²⁶ Goswami, 1971, str. 128.

¹²⁷ Goswami, 1971, str. 124-125.

prevažne vo Východnom Pakistane. Príčinou bola zrejme skutočnosť, že čínska komunistická propaganda tam bola oveľa aktívnejšia ako v Západnom Pakistane.¹²⁸

Z pohľadu Pekingu sa načasovanie tejto kritiky krylo s podobnou kritikou zo strany Moskvy zo zlého zaobchádzania s muslimami a rozsiahlemu hanskému osídlovaniu oblastí obývaných menšinami. Pakistanská vláda však v snahe zabrániť zhoršeniu vzťahov s ČĽR verejne poprela správy obviňujúce Peking z prenasledovania muslimov. Namiesto kladenia dôrazu na kritiku Pekingu zo strany konzervatívnych kruhov v Pakistane, pakistanská vláda uprednostňovala vyvážené vzťahy so všetkými tromi veľmocami, t.j. USA, ZSSR a ČĽR. Pekingu tak nezostávalo veľa možností a pokiaľ si chcel zachovať aspoň nejaký vplyv v Pakistane, tak mu musel umožniť participovať na iniciatívach dohodnutých USA a ZSSR. To však neznamenal, že by sa nesnažil odvrátiť Islámábád od účasti v alianciách vytvorených USA, alebo od zblížovania s Moskvou. V každom prípade Pakistan aj naďalej plnil úlohu dôležitého faktoru politiky ČĽR voči USA a ZSSR, avšak hlavne voči Indii.¹²⁹

3.2.2 Rozvoj vzájomných vzťahov v oblasti ekonomiky

Okrem vyhlásení podpory Peking pokračoval vo vysielaní početných delegácií do Pakistanu ďalej tiež rozšíril ekonomickú a vojenskú pomoc.¹³⁰ V marci 1966 bola v Karáčí usporiadaná výstava čínskych produktov ľahkého aj ťažkého priemyslu, na ktorej bol oznámený 500% nárast vzájomnej obchodnej výmeny. Tu je však potrebné poznamenať, že do tejto výmeny boli započítané aj úvery a granty poskytnuté Pekingom, ktorý v roku 1964 poskytol Pakistanu úver vo výške 60 miliónov USD. Cieľom výstavy bolo urobiť dojem na Pakistancov ekonomickými úspechmi čínskeho ľudu, predovšetkým v priemysle. Následne v auguste 1964 ČĽR súhlasila s poskytnutím sto tisíc ton ryže v rámci výmenného obchodu v období dvoch rokov a v januári 1967 z dôvodu hrozby potravinovej krízy vo Východnom Pakistane s bezúročnou dlhodobou pôžičkou na nákup stopäťdesiat tisíc ton obilovín.¹³¹ Okrem zmieneneho

---

¹²⁸ Das, 1972, str. 153-154 a Barnds, 1975, str. 466.

¹²⁹ Na každú návštevu pakistanských predstaviteľov v ČĽR bolo nahliadané ako na prehlbovanie vzájomného porozumenia a príspevok k upevneniu priateľstva a spolupráce. V októbri 1967 spravil Mao Zedong gesto dobrej vôle, keď sa osobne porozprával s každým členom pakistanskej delegácie účastniacej sa osláv vyhlásenia ČĽR. Jain, zväzok I., 1974, str. 136.

¹³⁰ Goswami, 1971, str. 128.

¹³¹ Das, 1972, str. 129.

úveru v hodnote 60 miliónov USD, ktorý bol v januári 1965 navýšený o 6,9 milióna USD viazaných prevažne na nákup potravín, v decembri 1967 Peking súhlasil s poskytnutím nového bezúročného úveru vo výške 40 miliónov USD.¹³² Tieto finančné prostriedky boli viazané na rozvojové projekty a nákup uhlia, cementu a ocele. Ochotou poskytovať veľmi výhodné úvery Peking demonštroval dlhodobý charakter svojej ekonomickej pomoci Pakistanu. Významnou charakteristikou čínskych pôžičiek bolo, že mohli byť použité na financovanie projektov v súkromnom ako aj verejnom sektore, zatiaľ čo sovietske boli viazané len na verejný sektor a americké boli podmienené krokmi v ekonomike či politickej oblasti.¹³³

Celkovo by sa dalo povedať, že v období 60. rokov došlo k významnému nárastu vzájomného obchodu medzi ČĽR a Pakistanom, ktorý v rokoch 1961 až 1967 vzrástol viac ako 13-násobne. Pakistan bol pritom jedinou členskou krajinou vojenských paktov Západu (SEATO, CENTO), ktorej Peking udelil položku najvyšších výhod.¹³⁴ Dôležitou udalosťou vo vzájomných vzťahoch bola dohoda o otvorení tzv. hodvábnej cesty z októbra 1967 spájajúcej Xinjiang s Gilgitom.¹³⁵ 27. apríla 1968 došlo k podpisu ďalšej v poradí už štvrtej dohody o výmennom obchode a v júli 1968 k ďalšej, ktorá sa konkrétne týkala čínskeho exportu stopäťdesiat tisíc ton cementu do Pakistanu, výmenou za bavlnu a jutové výrobky.¹³⁶

3.2.3 Čínska vojenská pomoc

Vojenská pomoc zo strany Pekingu v čase, keď v roku 1965 Washington uvalil embargo na export zbraní do Pakistanu, mala pre Islámábád veľký význam.¹³⁷ Treba si uvedomiť, že išlo o obdobie po indicko-pakistanskej vojne z roku 1965 a tak si ju Islámábád patrične cenil. ČĽR začala s poskytovaním vojenskej pomoci Pakistanu krátko po Taškentskej konferencii z roku 1966. Hlavným dôvodom poskytovania vojenskej pomoci, teda vojenských zariadení, ktorých samotná čínska armáda nemala v tej dobe dostatočné množstvá, bola skutočnosť, že ZSSR po taškentskej konferencii ponúkol obdobné dodávky zbraní Pakistanu, čo vyvolalo obavy Pekingu zo zvýšenia sovietskeho vplyvu.

---

¹³² Vertzberger, 1983, str. 645.

¹³³ Jain, zväzok I., 1974, str. 140.

¹³⁴ Das, 1972, str. 126.

¹³⁵ Goswami, 1971, str. 136.

¹³⁶ Vertzberger, 1983, str. 638.

¹³⁷ Jain, zväzok I., 1974, str. 141.

Prvá dohoda o dodávkach zbraní bola podpísaná v júli 1966 a mala hodnotu 120 miliónov USD. ČĽR sa v nej zaviazala do roku 1968 dodať Pakistanu 100 tankov T-59,¹³⁸ 80 stíhačiek F-6 (Mig-19) a 10 bombardérov IL-28.¹³⁹ Taktiež sa zaviazala vyzbrojiť tri divízie pechotného vojska a vo Východnom Pakistane postaviť továreň na výrobu munície. V roku 1970 už tvorili tanky dodané ČĽR 25% zo všetkých tankov pakistanskej armády, bojová letecká technika 33%, z ktorej bombardéry dodané ČĽR tvorili 65% zo svojej kategórie a bojové stíhacie lietadlá až 90% zo svojej kategórie. Pritom údajne všetky dodávky zbraní v období rokov 1965-1970 boli vo forme grantu, teda zadarmo.¹⁴⁰

Transfery zbraní z ČĽR do Pakistanu v období rokov 1966 až 1980 mali hodnotu približne 630 miliónov USD, čo predstavovalo asi jednu tretinu hodnoty zbraní importovaných Pakistanom v tomto období.¹⁴¹ ČĽR sa tak stala hlavným a nepostrádateľným dodávateľom zbraní Pakistanu nasledovaným Francúzskom a USA. Dodávateľom, ktorý bol bezpečný a trvalý a to aj v časoch keď, západné ani socialistické krajiny neumožňovali Pakistanu nákup zbraní. Získavanie zbraní od ČĽR považoval Islámábád za významný úspech vzhľadom na sovietske dodávky moderných zbraní dodané Indii a to hlavne v situácii keď indické importné firmy neboli vystavené embargu Západu na dovoz zbraní ako ich pakistanské náprotivky v rôznych obdobiach. Okrem toho budúca možná vojenská koordinácia a spolupráca ČĽR a Pakistanu, o ktorej sa údajne diskutovalo v súvislosti s prípadnou sovietskou inváziou do Pakistanu, mohla byť uľahčená podobnosťou ich hlavných zbraňových systémov.

Oblasť čínskej pomoci, ktorá bola držaná v tajnosti, bola nukleárna technológia. Na základe informácií dobre informovaných západných a indických zdrojov, Peking súhlasil s určitou obmedzenou úlohou v pakistanskom jadrovom programe.¹⁴² Avšak akékoľvek zmienky o údajnej čínskej pomoci Pakistanu v oblasti jadrových technológií, musia byť opatrné, pretože

---

¹³⁸Elkin, J., F., Ritzel, W., A.: *The Indo-Pakistani Military Balance*. Asian Survey, zväzok 26, číslo 5, University of California Press, Los Angeles 1986, str. 525.

¹³⁹Das, 1972, str. 132.

¹⁴⁰Okrem zmienčených zbraní Peking ešte zabezpečil výcvik pakistanských pilotov, financoval výstavbu vojenských skladov a tréning guerillového spôsobu boja. Snahu ČĽR udržať dobré vzťahy s Pakistanom znázorňuje aj vyškrtnutie Pakistanu zo zoznamu krajín, v ktorých Peking podporoval revolučné boje. Jain, zväzok I., 1974, str. 142.

¹⁴¹Vertzberger, 1983, str. 647-648.

¹⁴²Woodrow Wilson International Center for Scholars, Asia Program, spracované z http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1462&categoryid=8EF8540E-E3B0-FA92-8727563242D93F67&fuseaction=topics.events_item_topics&event_id=494830, (použitie 4.7. 2011) - *Storm Clouds Ahead for the "All-Weather Allies"? Today's Pakistan-China Relationship*

aj napriek postoju proti monopolizácii vlastníctva jadrových zbraní krajinami, ktoré ich už vlastnili, ČĽR v dôsledku obáv z šírenia jadrových zbraní zaujala veľmi opatrný a zodpovedný postoj v otázke dodania jadrových technológií či materiálu krajinám Tretieho sveta. V prípade Pakistanu tak na jednej strane išlo o krajinu vnútorne nestabilnú, s potenciálom šírenia týchto zbraní v prípade získania tejto technológie, navyiac situovanú v oblasti s potenciálom nukleárnych zbrojných pretekov. Na druhej strane bol Pakistan veľmi blízkym spojencom Číny, ktorý z pohľadu nielen Pekingu, ale aj Západu čelil sovietskej hrozbe a ktorý v prípade vystaveniu prílišnému sovietskemu tlaku mohol začať naberať prosovietsky kurz.¹⁴³ Okrem toho pakistanský jadrový program bol v tej dobe už vo vysoko rozvinutom štádiu a opieral sa predovšetkým o domácu technologickú základňu a informácie poskytnuté nepriamo niektorými západnými krajinami. Limitovanú pomoc mohol preto Peking vnímať ako špeciálny prípad.

V roku 1976 bola dosiahnutá dohoda o dodávkach nukleárnej technológie a pláne uskutočniť prvú jadrovú explóziu v decembri 1977. Avšak šesť mesiacov pred týmto termínom došlo v Pakistane k vojenskému prevratu čo zapríčinilo, že ČĽR ukončila svoju podporu. Napriek tomu však Čína údajne podľa istých zdrojov dodala uránum potrebné na skúšobný test v istom obohacovacom zariadení v Pakistane.¹⁴⁴

3.2.4 Výstavba cestných komunikácií ako doplňujúci faktor ekonomických a vojenských vzťahov

Významným aspektom vo vzájomných vzťahoch ako aj ich spolupráce vo vojenskej oblasti, bola výstavba cestných komunikácií medzi čínskym Xinjiangom a Pakistanom kontrolovanou časťou Kašmíru. Vojna medzi Indiou a ČĽR z roku 1962 bola nielen impulzom na uzatvorenie Dohody o vytýčení hranice z roku 1963, ale taktiež viedla k plánovaniu a výstavbe cestných komunikácií medzi ČĽR a Pakistanom, majúcich veľkú strategickú hodnotu v prípade ich vojny so ZSSR alebo Indiou. Dokončením výstavby cesty medzi Xinjiangom a Gilgitom¹⁴⁵ v roku 1965

---

¹⁴³ Jain, zväzok I., 1974, str. 135.

¹⁴⁴Tajné služby západných krajín však až zhruba od roku 1982 s určitou istotou hlásili, že ČĽR poskytovala Pakistanu citlivé informácie o štruktúre jadrových bômb s tvrdením, že zaručene fungujú, čím umožnila výrobu jadrovej bomby bez potreby jej testovania. Pakistan tak mohol skonštruovať jadrovú bombu bez toho, aby riskoval konfrontáciu s USA. Vertzberger, 1983, str. 648.

¹⁴⁵ Tzv. Cesta údolia rieky Indus dlhá viac ako 400 km bola dokončená v októbri 1965 a spojila oblasti západného Pakistanu cez mesto Gilgit s čínskym Kašgarom. Das, 1972, str. 129 a Kreutzmann, H.: *The Karakoram Highway*:

umožnilo cestné spojenie Peking a Islámábádu. 21. októbra 1967 bola podpísaná dohoda o rozvoji obchodu pozdĺž tejto cesty. Krátko na to, započali práce na výstavbe ďalšej cestnej komunikácie spájajúcej Quila Nabi v Xinjiangu s Mor Khun v Pakistanom kontrolovanej časti Kašmíru cez Kundžerabský priesmyk.¹⁴⁶ Plynulú výstavbu zabezpečovalo približne dvanásť tisíc vojakov ČĽOA. Táto druhá cesta mala poskytnúť čínskym jednotkám rozmiestneným v Aksai Čine a Tibete lepší prístup do Pakistanom kontrolovaného Kašmíru, čo malo v prípade potreby umožniť spoločné vojenské cvičenia obidvoch krajín v danej oblasti. Táto cesta prechádzajúca cez Khunjerabský priesmyk bola oficiálne uvedená do prevádzky 16. februára 1971.

3.2.5 Obdobie Kultúrnej revolúcie

V období počiatku Veľkej proletárskej kultúrnej revolúcie v polovici roku 1966 mali už čínsko-pakistanské vzťahy pevný základ a obidve krajiny si boli vedomé výhod ako aj limitov spoločných väzieb. Odvolanie Bhutta, kritika Taškentskej dohody, z postu ministra zahraničných vecí v júni 1966 znamenalo, že vzťah Pakistanu a ČĽR zostal v najbližšom období limitovaný. Napriek tomu, že prezident Khan bol hlavným strojcom zahraničnej politiky Pakistanu, vytrvalé presadzovanie blízkych vzťahov s Čínou bolo výsledkom Bhuttovho vplyvu. A tak jeho odvolanie malo symbolický, ale zároveň aj reálny význam. Čo sa týka ČĽR, tak tá sa v období Kultúrnej revolúcie obrátila smerom dovnútra pretože na jej počiatku pekingské vedenie spravilo rozhodnutie pozastaviť zahraničné kontakty a v tejto súvislosti umlčať kritiku.¹⁴⁷

Peking sa tiež obával, že by nebol schopný dostatočne uspokojiť všetky pakistanské potreby a požiadavky a že Pakistan predstavoval len čiastočnú protiváhu proti Indii v oblasti subkontinentu. No napriek tomu, že Peking si bol vedomí týchto limitov, vzťah s Pakistanom zachoval aj naďalej a práve Pakistan bol jedinou nekomunistickou krajinou, s ktorou si ČĽR udržala štandardné diplomatické vzťahy a na ktorú čínska propaganda v čase Kultúrnej revolúcie neútočila.¹⁴⁸ Je možné že išlo o náhodu, avšak vzťahy s Pakistanom sa z nejakého dôvodu nikdy

---

The Impact of Road Construction on Mountain Societies. Modern Asian Studies, zväzok 25, číslo 4, Cambridge University Press, London 1991, str. 735.

¹⁴⁶ Vertzberger, 1983, str. 638.

¹⁴⁷ Barnds, 1975, str. 479.

¹⁴⁸ Garver, J.: *Reviewed work(s): Protracted Contest: Sino-Indian Rivalry in the Twentieth Century.* The China Quarterly, číslo 171, The Academy of Political Science, London 2002, str. 754.

nestali predmetom diskusie v období Kultúrnej revolúcie.¹⁴⁹ V prípade Pakistanu však existovalo niekoľko predispozícií, ktoré takýto vývoj umožnili. A síce nebola tam početná čínska komunita, ktorá by mohla byť zapojená do politických záležitostí. Neexistovala tam ani žiadna komunistická strana, ktorá by slúžila ako základňa pre maoistov zasahujúc tým do medzištátnych vzťahov. To samo o sebe však na plné zdôvodnenie absencie kritiky Pakistanu v ČĽR v čase Kultúrnej revolúcie nestačí, pretože vo svete bolo mnoho štátov spĺňajúcich dané kritériá, navyiac nemajúcich konzervatívne vojenské vedenie a aj tak neušli čínskej kritike. To potvrdzuje pragmatické rozhodnutie Pekingu zachovať daný vzťah pri živote. Tento názor dokladá aj skutočnosť, že počas návštevy pakistanského ministra obrany v Pekingu v máji 1967 a opäť v auguste 1968 bolo v čínskej tlači verejne zdôraznené pokračujúce priateľstvo oboch krajín a silná podpora Pakistanu.¹⁵⁰

Vzťahy oboch krajín boli síce zachované, ale na druhej strane sa nijako nerozvíjali. Obchodná výmena pokračovala, avšak moc nerástla a až do januára 1969 nedošlo k podpisu žiadnej novej dohody v oblasti hospodárstva. Podobne aj dodávky zbraní z ČĽR pokračovali, aj keď v skromnom objeme. Na druhej strane dodávky zbraní zo ZSSR pokračovali¹⁵¹ a ČĽR bola prirodzene k takémuto vývoju podozrievavá a varovala pakistanské vedenie, aby nedôverovalo Sovietom, avšak zároveň ho ubezpečovala zo svojej pokračujúcej podpory.¹⁵²

Obdobie rokov 1965-1970 by sa dalo charakterizovať ako súperenie mocností o vplyv v Pakistane. Dodávky zbraní z USA a ZSSR klesali či stagnovali a v priebehu roku 1968 začalo byť pakistanskému vedeniu jasné, že viac v danej situácii od superveľmocí už nezíska a to ani v oblasti importu zbraní či v podpore proti Indii. To malo za následok, že Islámábád sa s požiadavkami ekonomickej a vojenskej pomoci obrátil na Peking.¹⁵³ V snahe vytvoriť užšie väzby medzi armádami obidvoch krajín, bola do ČĽR vyslaná delegácia vysokopostavených

---

¹⁴⁹ Barnds, 1975, str. 479.

¹⁵⁰ Goswami, 1971, str. 133.

¹⁵¹ Nevôľa Pakistanu popudíť Čínu Sovietov rozladila a tiež si uvedomili, že dohoda o dodávkach zbraní z roku 1968 nemala želaný efekt. Následne boli dodávky zbraní v roku 1969 zastavené. Potom však v snahe predísť tomu, aby sa Pakistan ešte viac zbližil s Čínou či USA došlo k pozvaniu Yahyu do Moskvy v júny 1970 kde Sovieti súhlasili s vybudovaním ocelárne s kapacitou milión ton. Jain, zväzok I., 1974, str. 145.

¹⁵² Tento postoj pravdepodobne odrážal obavy Pekingu, že tvrdšia línia by mohla spôsobiť zblíženie Pakistanu so ZSSR. Goswami, 1971, str. 133-134.

¹⁵³ V tejto súvislosti Pakistan podnikol viacero krokov na diplomatickom poly, aby získal náklonnosť Pekingu a vyvrátil akékoľvek pochybnosti pekingského vedenia o jeho úmysloch. Napríklad v rokoch 1967 a 1969 sa neúčastnil, alebo len ako pozorovateľ, zasadania SEATO. Goswami, 1971, str. 132.

predstaviteľov letectva a námorníctva. Existujú správy, že Peking v tomto čase súhlasil s dodávkou dvoch či troch ponoriek.¹⁵⁴

Približovanie zo strany Islámábádu, Peking opätovoľ v čase politickej nestability v Pakistane, keď sa politického vedenia krajiny chopil Yahya¹⁵⁵ a Zhou Enlai sa vyjadroval len veľmi opatrne čo odrážalo čínske obavy z narastajúceho sovietskeho vplyvu v krajine po nástupe Yahyu k moci. Sovietske dodávky zbraní totiž v roku 1969 začali opäť narastať a v máji 1969 prišiel na štátnu návštevu Pakistanu premiér Kosygin.¹⁵⁶ Pravdepodobne nebolo náhodou, že práve v tom čase došlo k ozbrojeným stretom Moskvy a Pekingu v oblasti rieky Ussuri. Dôležitý však bol obsah rokovaní vedených premiérom Kosyginom. Sovieti totiž prišli s iniciatívou regionálnej ekonomickej spolupráce ZSSR, Pakistanu, Afganistanu a Indie, čo minimálne vyvolalo podozrenie Pekingu zo skutočných úmyslov Moskvy. Tieto obavy potvrdil Brežnevov plán kolektívnej bezpečnosti v Ázii, ktorý už Peking považoval za nepriateľský krok voči Číne.¹⁵⁷ Na zmiernenie obáv bol v júly 1969 vyslaný do Pekingu minister zahraničných vecí maršál letectva Nur Khan.¹⁵⁸ Jeho návšteva ČĽR ilustruje pretrvávajúce ústredné postavenie ČĽR v zahraničnej politike Pakistanu. A hoci Čína nemohla z hľadiska kvantity ani kvality dodávok zbraní konkurovať USA a ZSSR, jej strategická hodnota pre Pakistan túto skutočnosť prevažovala.

Čínska podpora pakistanskej zahraničnej politiky sa ukázala ako kľúčový faktor v rozhodnutí Washingtonu priblížiť sa Číne cez Islámábád.¹⁵⁹ Počas tohoto obdobia fungoval Yahya ako kanál na doručovanie správ medzi Pekingom a Washingtonom čím si obidve vlády zaviazal. Svoju úlohu si plnil svedomito, v najvyššom utajení a dokonca ani pakistanský minister

---

¹⁵⁴ Jain, zväzok I., 1974, str. 156.

¹⁵⁵ Yahya Khan bol prezidentom Pakistanu v období od 25.marca 1969 do 20. decembra 1971.

¹⁵⁶ Goswami, 1971, str. 137.

¹⁵⁷ Na počiatku roku 1969 prišiel premiér Kosygin s návrhom na regionálnu ekonomicú spoluprácu medzi ZSSR, Indiou, Pakistanom a Afganistanom (Irán bol zahrnutý neskôr) a následne 7. júna navrhol Brežnev vytvorenie spoločného bezpečnostného systému v Ázii. Brežnevov návrh bolo samozrejme možné chápať ako namierený proti Číne a Kosyginov návrh tiež bolo možné ponímať tak, že jeho realizácia by posilnila sovietsku pozíciu voči ČĽR. Peking otvorene vystúpil proti obom sovietskym iniciatívam. Navrhovaný systém kolektívnej bezpečnosti označil za "protičínsku vojenskú alianciu, ktorú Brežnev vyhrabal z hromady odpadkov vojnového štváča Dullesa." A návrh regionálnej ekonomickej spolupráce nazval "nič iné ako pascu vytvárajúcu prstenec vojenského obkolesenia Číny, slúžiaci na politickú kontrolu a vykorisťovanie ázijských národov." Barnds, 1975, str. 481.

¹⁵⁸ Goswami, 1971, str. 137.

¹⁵⁹ Keď bol Nixon na návšteve Pakistanu v auguste 1969 požiadal Yahya aby odovzdal čínskemu vedeniu správu o americkej snahe vytvoriť s Čínou nový vzťah. Čínska odpoveď obsahovala síce na jednej strane zvedavosť, celkovo však bola cítiť opatrnosť a to až do času keď USA stiahli podstatnú časť svojich vojsk z Vietnamu a zastavili krátke zasahovanie do laoských záležitostí v prospech Južného Vietnamu vo februári 1971. Barnds, 1975, str. 482.

zahraničných vecí nebol s touto záležitosťou oboznámený. Rok 1970 sa vyznačoval zlepšením čínsko-pakistanských vzťahov. V tomto roku sa totiž ČĽR plne zotavila z ekonomických strát spôsobených Veľkou proletárskou kultúrnou revolúciou a obnovovala svoje pôsobenie na medzinárodnom poly. Na druhej strane zblížením s Pekingom a zintenzívnením spolupráce medzi armádami obidvoch krajín sa Islámábád usiloval získať väčšiu sovietsku a americkú podporu. Jeho snahy však nepriniesli požadovaný efekt. A tak sa ešte viac primkol k ČĽR. Dňa 14. novembra 1970 bola podpísaná Dohoda o ekonomickej a technickej spolupráci.¹⁶⁰ Následne vyšlo najavo, že ČĽR poskytla Pakistanu bezúročný úver v hodnote 200 miliónov USD, ktorý mal byť splatený formou importu pakistanských výrobkov, bol stanovený 20-ročný splátkový kalendár s možnosťou jeho 10-ročného predĺženia.¹⁶¹ Rok 1970 sa tak vo vzťahoch ČĽR a Pakistanu končil tým, že Peking získaval pozície stratené v rokoch 1966-1969 a konsolidoval svoje výhradné postavenie v pakistanskej zahraničnej politike.

4 Čínsko-pakistanské vzťahy po roku 1971

4.1 Bangladéšska kríza a indicko-pakistanská vojna z roku 1971

Neúspech pakistanských politických elít vyriešiť svoje vnútropolitické nezhody mal za následok, že v marci 1971 vypukla občianska vojna. To spôsobilo, že všetky veľmoci prehodnotili svoju politiku k Pakistanu, ale aj k celému subkontinentu, každá však reagovala odlišne.¹⁶² V čase bangladéšskej krízy a tretej indicko-pakistanskej vojny v roku 1971 mal Peking dve možnosti, buď podporovať Bengálcov v ich boji za nezávislosť, alebo mohol pokračovať v podpore ústrednej vlády, pretože západopakistanský antagonizmus voči Indii bol dôvodom, že Islámábád si cenil dobré vzťahy s Čínou.¹⁶³ Nakoniec po zaváhaní a s rozpakmi

---

¹⁶⁰ Jain, zväzok I., 1974, str. 159.

¹⁶¹ Vertzberger, 1983, str. 645.

¹⁶² Sovietsky zväz sa pomerné rýchlo vyjadril proti brutalite armády. Vo verejnom liste prezidenta Podgorného Yahyovi, Moskva vyzývala k ukončeniu krvyprelievania a represie a k obnoveniu snáh o politické riešenie. Avšak chcela zachovať úroveň vzťahov s Pakistanom a tak v nasledujúcich mesiacoch dopĺňala svoju podporu Indie volaniami po riešení, ktoré by bolo akceptovateľné pre všetkých obyvateľov Pakistanu. Spojené štáty výrazne obmedzili dodávky zbraní Pakistanu, aj keď k ich úplnému zastaveniu nedošlo a evidentne netlačili na Yahyu ohľadom dosiahnutia dohody. Das, 1972, str. 59-60.

¹⁶³ Je nutné zdôrazniť, že otázka vplyvu vo Východnom Pakistane mala svoje limity, pretože z pohľadu Pekingu mohol jednotný Pakistan určite lepšie plniť úlohu protiváhy voči Indii. Čo potvrdzoval aj dopis Zhou Enlaia

vyvolanými doma aj v zahraničí, Peking zvolil podporu centrálnej vlády.¹⁶⁴ Bol v nej však opatrný a dal jasne najavo, že bola postavená na špecifickom základe. Išlo o to, že nepodporoval kroky centrálnej vlády vo Východnom Pakistane, ale svoju kritiku namieril proti vonkajšiemu zasahovaniu do pakistanských záležitostí.

Peking dal tiež najavo, že jeho podpora nebola obmedzená len na slová a v máji ponúkol Pakistanu dodatočných 20 mil. USD ekonomickej pomoci.¹⁶⁵ Beznádejná pozícia Islámábádu zapríčinená pokračujúcimi bojmi spôsobila, že požadoval viac ako ekonomickú či diplomatickú pomoc. Avšak vyhlásenie Pekingu v podstate vo všeobecnosti pokrývalo len podporu štátnej suverenity a národnej nezávislosti Pakistanu a nie jeho územnú integritu.¹⁶⁶ Lenže Islámábád v tomto čase požadoval vojenskú pomoc a hoci ČĽR pokračovala v dodávkach zbraní, Pakistanci neuspeli v snahe získať čínsky prísľub aktívnej vojenskej pomoci v prípade ďalšej indicko-pakistanskej vojny.

Existovalo niekoľko dôvodov na opatrnosť Pekingu. Čínske vedenie zastávalo názor, že pakistanská vláda nevládala situáciu vo Východnom Pakistane. Ďalším dôvodom bolo, že nezávislý Bangladéš by ukončil jeho dilemu umožniac mu súčasne podporovať konzervatívny Západný Pakistan ako aj radikalizmus vo Východnom Pakistane.¹⁶⁷

V roku 1971 však pokračovala ekonomická pomoc ČĽR Islámábádu, keď Bank of China previedla všetok majetok svojich pakistanských pobočiek do vlastníctva Bank of Pakistan a ČĽR finančne a odborne pomohla napríklad pri výstavbe továrne na spracovanie bavlny a cementárne.¹⁶⁸ Okrem toho pokračovali aj dodávky zbraní. Na základe amerických odhadov dodal Peking Islámábádu v rokoch 1965-1970 zbrane v hodnote približne 133 miliónov USD a to

---

prezidentovi Yahyovi z 12. apríla 1971, v ktorom zdôraznil jednotu Východného a Západného Pakistanu a jeho ľudu. Jain, zväzok I., 1974, str. 161.

¹⁶⁴ Sidky, 1976, str. 966.

¹⁶⁵ Barnds, 1975, str. 483.

¹⁶⁶ Das, 1972, str. 63.

¹⁶⁷ V priebehu 60. rokov sa Peking snažil zintenzívniť ekonomické, politické a kultúrne väzby s Východným Pakistanom. V Dháke bol zriadený čínsky konzulát, Rádio Peking zahájilo svoje vysielanie v bengálčine a v rôznych mestách Východného Pakistanu boli zakladané Spoločnosti pakistansko-čínskeho priateľstva. Napriek tomu, že kalkatská pobočka Bank of China bola zatvorená z dôvodu finančnej podpory bengálskych komunistov, v Dháke bola jej nová pobočka otvorená, čo v konečnom dôsledku uľahčilo prenikanie vplyvu ČĽR do Východného Pakistanu. Taktiež príslušníci ČEOA boli čoraz častejšie videní vo Východnom Pakistane. Vzhľadom na početnosť a rôznorodosť kanálov, ktorými čínsky vplyv prenikal do oblasti, je možné tvrdiť, že od polovice 60. rokov spočíval hlavný záujem Pekingu ani tak nie v Kašmíre ako vo Východnom Pakistane. Das, 1972, str. 153-154.

¹⁶⁸ Vertzberger, 1983, str. 645-646.

zadarmo.¹⁶⁹ Aj v čase krízy vo Východnom Pakistane pokračoval Peking v dodávkach zbraní, okrem iného dodal dopravné lietadlá, ktoré Islámábád potreboval na prepravu jednotiek do krízou postihnutej oblasti.¹⁷⁰ Vo februári 1971 došlo k otvoreniu novej karakoramskej cesty nazvanej Cesta priateľstva, po ktorej hneď začali prúdiť nákladné vozidlá s dodávkami vojenského materiálu. V auguste 1971 dodal Peking za minimálnu cenu tri nákladné lode a množstvo materiálnej pomoci. Tieto dodávky boli zahrnuté do 200 mil. USD úveru z novembra 1970. Potom ako pakistanská armáda začala 25. marca potláčať nepokoje vo Východnom Pakistane sa Peking až do 4. apríla k situácii nevyjadril a následne podporoval vládu v Islámábáde.

V apríli 1971 navštívila ČĽR delegácia predstaviteľov pakistanského letectva. V dňoch 5. až 8. novembra 1971 prišla do Pekingu pakistanská delegácia vedená Bhuttom, v ktorej boli vysokí predstavitelia rôznych zložiek armády. Načasovanie a zloženie tejto delegácie naznačuje, že došlo k rokovaniam o vojenskej pomoci a možnému zapojeniu ČĽR do prípadného indo-pakistanského konfliktu. Túto návštevu je potrebné vidieť v kontexte rastúcej izolácie pakistanskej vlády na medzinárodnom poly v dôsledku násilného potláčania demonstrácií a zapríčinenia utečeneckej krízy.¹⁷¹ Výsledok tejto návštevy je možné hodnotiť len na základe vyhlásenia ministra zahraničných vecí ČĽR Ji Pengfeia,¹⁷² ktorý vyjadril veľké znepokojenie nad situáciou na subkontinente a odsúdil nielen secesionistov vo Východnom Pakistane, ale aj Indiu za zasahovanie do vnútorných záležitostí Pakistanu.¹⁷³

Avšak o postoji Pekingu od začiatku krízy vypovedala absencia výrazov ako “územná integrita“ či “národná jednota“ čo znamenalo nie príliš veľkú ochotu rozšíriť vojenskú pomoc. Toto tvrdenie dokladá aj vynechanie zmienky o spoľahnutí sa na čínsku vojenskú pomoc prítomnú vo vyhláseniach čínskych predstaviteľov v danom období.¹⁷⁴ Peking totiž videl neschopnosť či nereálnosť snáh Islámábádu udržať si pod kontrolou Východný Pakistan a je tiež

---

¹⁶⁹ Vertzberger, 1983, str. 645.

¹⁷⁰ Sidky, 1976, str. 973-974.

¹⁷¹ Oren, I.: *The Indo-Pakistani Arms Competition: A Deductive and Statistical Analysis*. The Journal of Conflict Resolution, zväzok 38, číslo 2, Arms, Alliances, and Cooperation: Formal Models and Empirical Tests, Sage Publications, Inc., London 1994, str. 202.

¹⁷² Ji Pengfei (姬鵬飛) pôsobil v úrade ministra zahraničných vecí ČĽR v rokoch 1972-1974. Jain, zväzok II., 1974, str. 184-185.

¹⁷³ Sidky, 1976, str. 969.

¹⁷⁴ Sidky, 1976, str. 968-969.

pravdepodobné, že nechcel príliš vystupovať proti väčšine členov medzinárodnej komunity z dôvodu aktuálnosti vstupu ČĽR do OSN.

Na jar roku 1971 zohral Pakistan dôležitú úlohu v tajnej komunikácii medzi ČĽR a USA v súvislosti s ich postupným zblížovaním, čo je možné hodnotiť ako významný zvrät v geopolitických vzťahoch medzi veľmocami. Potom ako došlo k zverejneniu Kissingerovej júnovej návštevy ČĽR dňa 15. júla 1971 a po jeho druhej návšteve v októbri, ktorá upevnila priame kontakty medzi USA a ČĽR, čínska závislosť na Pakistane klesla.¹⁷⁵ Avšak vďačnosť zo strany Číny pretrvala.¹⁷⁶

Po vypuknutí indicko-pakistanskej vojny 3. decembra 1971 sa Peking orientoval na jednoznačnú podporu Islámábádu bez ohľadu na dopady na vzťahy s Indiou či budúce vzťahy s Bangladéšom.¹⁷⁷ Asi najvýznamnejšou formou pomoci, ktorú Peking poskytol Islámábádu, bola podpora na pôde OSN.¹⁷⁸ ČĽR jednak pripravila 5. decembra 1971 vlastný návrh rezolúcie¹⁷⁹ odsudzujúci Indiu za agresiu a zapríčinenie utečeneckej krízy a to aj napriek skutočnosti, že obyvatelia Východného Pakistanu utekali do Indie z dôvodu tvrdých represí a násilného potláčania demonštrácii pakistanskou armádou. Ďalej to bola podpora v otázke členstva Bangladéša v OSN, ktorý Peking stále vnímal ako súčasť Pakistanu a zastávanie postoja proti vyslaniu medzinárodných mierových zborov, čo vnímal ako zasahovanie do vnútorných záležitostí suverénneho štátu.

Vyhlásenie Zhou Enlaia zo 16. decembra 1971,¹⁸⁰ v ktorom varoval Indiu a ZSSR, že obsadenie Dháky indickými jednotkami nie je žiadne víťazstvo, ale začiatok dlhých nepokojov na subkontinente, bolo však len vyjadrením neschopnosti Pekingu ovplyvňovať rozhodujúce udalosti na subkontinente, lebo na rozdiel od vojny roku 1965 sa Peking nepokúsil stupňovať napätie sústredením armády na hraniciach s Indiou ani neposielal New Delhi žiadne vážne varovania či ultimáta. Jediné, čo spravil, bolo zaslanie dvoch protestných nót. Prvá zo 7. apríla

---

¹⁷⁵ Barnds, 1975, str. 484.

¹⁷⁶ Okrem toho pretrvávala aj zhoda v záujmoch USA a ČĽR vo vzťahu k Pakistanu a Indii, ktorej väzby na Sovietsky zväz v tom čase narastali. S priližujúcim sa dátumom Nixonovej návštevy ČĽR chceli obidve krajiny demonštrovať schopnosť spolupráce v niektorých otázkach a to aj napriek existencii zásadných rozdielov v mnohých iných. Aj napriek odlišným prístupom predstavoval režim v Islámábáde hlavného spojenca pre USA ako aj pre ČĽR v regióne Južnej Ázie. Das, 1972, str. 54-55.

¹⁷⁷ Sidky, 1976, str. 968-969.

¹⁷⁸ Sidky, 1976, str. 970-971.

¹⁷⁹ Jain, zväzok II., 1974, str. 188.

¹⁸⁰ Jain, zväzok II., 1974, str. 200.

1971 namierená proti demonštráciám pred čínskym veľvyslanectvom v New Delhi a druhá zo 16. decembra 1971,¹⁸¹ v ktorej sa sťažoval z narušenia hraníc spred šiestich dní. Táto nóta bola zámerne pozdržaná až do obsadenia Dháky indickými jednotkami.

Proti zapojeniu Peking do konfliktu bolo niekoľko faktorov. Vojenské aktivity malých rozmerov typu pohraničných potyčiek, by celkovú situáciu nezvrátili akurát mohli vyvolať sovietsku odpoveď a tlak na spoločných hraniciach. Ďalším faktorom bola jeho snaha zachovať mierumilovný obraz ČĽR v čase jeho vstupu do OSN. Taktiež vzťahy s USA ešte nedosiahli úroveň, aby sa Peking mohol spoľahnúť na americkú podporu v prípade konfliktu so ZSSR, aj keď možnosť spoločnej americko-sovietskej podpory Indie proti ČĽR nebola na rozdiel od konfliktu z roku 1965 reálna.¹⁸²

4.2 Spolupráca v novom kontexte

Po porážke Pakistanu vo vojne s Indiou v roku 1971 ČĽR pokračovala v rozširovaní vojenskej a ekonomickej pomoci Pakistanu. Zhostila sa tak úlohy znovuvybudovať pakistanskú armádu v podobe dodania jej svojich najmodernejších zbraní (Vid' Príloha č. 2). Peking sa tak stal hlavným poskytovateľom vojenskej pomoci Pakistanu a znovuvyzbrojil všetky tri zložky jeho armády. Dodávky zbraní boli poskytované zadarmo alebo za veľmi priaznivých finančných podmienok. V období rokov 1970 až 1982 zahŕňali dodávku viac ako 800 tankov, 25 námorných plavidiel, približne 300 lietadiel, raketových systémov zem-vzduch, ľahkých pechotných zbraní a munície, pričom obvykle sa jednalo o najmodernejšie zbrane čínskej produkcie.¹⁸³ V roku 1976 premiér Bhutto uspel v presviedčaní čínskeho vedenia, aby boli pakistanské požiadavky zahrnuté do dlhodobých produkčných plánov čínskeho obranného priemyslu. Z toho dôvodu nie je prekvapením, že v roku 1982 tvorili čínske zbrane základ výzbroje pakistanskej armády, konkrétne 75% z počtu tankov a 65% z leteckých síl a ani v najbližších rokoch tomu nebolo inak.¹⁸⁴

---

¹⁸¹ Jain, zväzok I., 1974, str. 185.

¹⁸² Sidky, 1976, str. 970.

¹⁸³ Das, 1972, str. 135.

¹⁸⁴ Vertzberger, 1983, str. 647.

Bhuttovi, ktorý sa stal počiatkom roku 1971 premiérom, sa počas jeho návštevy Pekingú vo februári 1972 dostalo srdečného privítania.¹⁸⁵ ČĽR súhlasila zmeniť štyri z už poskytnutých úverov v celkovej sume 110 mil. USD na granty¹⁸⁶ a o 20 rokov predĺžiť splátkový kalendár úveru poskytnutého v roku 1970 v hodnote 200 mil. USD.¹⁸⁷ Na prelome rokov 1973-1974 došlo k výmene vojenských delegácií medzi oboma krajinami čo bolo znamením pokračujúcej spolupráce v tejto oblasti.

Po vyhlásení samostatného Bangladéša dňa 26. marca 1971, ho ČĽR odmietala uznať a blokovala jeho vstup do OSN. Rovnako odmietala riešiť aj problém utečencov, ktorý nadobudol masívne rozmery. Podľa názoru Pekingú to všetko zavinila India svojim zasahovaním do vnútorných záležitostí Pakistanu. Peking však na druhej strane nepovažoval svoj postoj k otázke členstva Bangladéša v OSN za nemenný, ale naopak za dočasný.¹⁸⁸ Podmienkou bolo vyriešenie otázky návratu vojnových zajatcov z Indie a aby celkové riešenie bolo prijateľné aj pre Islámábád. Vzťahy s Bangladéšom mohli počkať na neskôr.

Čínska podpora spolu s vetovaním vstupu Bangladéša do OSN, zlepšili vyjednávaciu pozíciu Pakistanu voči Indii a Bangladéšu. Potom ako podporil Pakistan, Peking pravdepodobne nadobudol dojem, že akýkoľvek posun v jeho pozícii, predtým ako by bol upravený nový vzťah Pakistanu s Indiou a Bangladéšom, by poškodil jeho reputáciu v očiach krajín, ktoré podporoval. Zrejme preto sa nesnažil prekaziť žiadne rokovania ako napríklad tie, ktoré viedli k dohode zo Simly z júla 1972¹⁸⁹ či k dohode z New Delhi z 28. augusta 1973 medzi Indiou a Pakistanom, ktoré sa týkali dopadov vojny v roku 1971.¹⁹⁰ Dňa 30. augusta 1973 vyhlásil Ji Pengfei, že

---

¹⁸⁵ Jain, zväzok II., 1974, str. 207.

¹⁸⁶ Barnds, 1975, str. 486.

¹⁸⁷ Das, 1972, str. 130.

¹⁸⁸ Navzdory zmienenému čínskemu vetu, Peking vyhlásil, že nemá trvalé výhrady k členstvu Bangladéša. V novembri 1972 vyhlásil čínsky zástupca v OSN, že ČĽR nie je v zásade proti vstupu Bangladéša do OSN. Ďalej sa vyjadril v tom zmysle, že Čína si vždy zachovávala hlboké prítelstvo k ľudu Východného Pakistanu a dúfa, že bangladéšske politické vedenie sa bude rozhodovať nezávislo a čoskoro sa stretne s Pakistanským vedením výsledkom čoho bude rozumné riešenie vzájomných problematických bodov, čo bude známka toho, že Bangladéš je skutočne nezávislý štát. Na záver svojej reči povedal, že v súčasnej situácii ČĽR nemôže súhlasiť so vstupom Bangladéša do OSN a to dovedy kým budú všetkými stranami implementované príslušné rezolúcie OSN a dosiahne sa rozumné riešenie problematíckých záležitostí medzi Indiou, Pakistanom a Bangladéšom. Barnds, 1975, str. 486-487.

¹⁸⁹ Garver, *Sino-Indian...*, 1996, str. 326-327.

¹⁹⁰ Po prijatí Dohody z New Delhi v auguste 1973 týkajúcej sa repatriácie vojnových zajatcov a utečencov Peking vyhlásil, že prišla príliš neskoro a až do roku 1974, keď boli vyriešené všetky sporné otázky medzi juhoázijskými krajinami, pokračoval v blokování vstupu Bangladéša do OSN. Jain, zväzok II., 1974, str. 233.

dohoda z New Delhi vytvorila vhodné podmienky na détente v Južnej Ázii a pre normalizáciu vzťahov medzi dotknutými stranami.¹⁹¹

Vo februári 1974 oznámil Bhutto pakistanské uznanie Bangladéša a v apríli 1974 boli na schôdzke ministrov zahraničných vecí troch juhoázijských krajín vyriešené posledné nezhody týkajúce sa vojny z roku 1971.¹⁹² A tak keď bol premiér Bhutto na návšteve ČĽR v máji 1974, čínske vedenie zopakovalo svoju podporu Islámábádu v otázke Kašmíru, a vyjadrilo spokojnosť z normalizácie vzťahov medzi krajinami Južnej Ázie.¹⁹³

Napriek tomu, že charakter čínskej politiky voči Pakistanu nebol určovaný len stavom čínsko-indických vzťahov,¹⁹⁴ teritoriálne zmenšený Pakistan stratil časť svojho významu ako protiváhy voči Indii. To vyvolávalo otázku či sa Peking nepokúsi v určitom momente nejakým spôsobom normalizovať svoje vzťahy s Indiou v snahe oslabiť jej vzťah so Sovietskym zväzom. Odkedy totiž ZSSR dodal prvé zbrane Pakistanu v roku 1968, India sa pravidelne pokúšala naznačiť Pekingu záujem o dialóg o statuse ich vzájomných vzťahov. ČĽR však až do počiatku 70. rokov pokračovala v tvrdom slovníku a až potom ukázal Peking malé náznaky záujmu o zlepšenie.¹⁹⁵ Tento krát to bola India, ktorá na ne v období od povstania vo Východnom Pakistane v roku 1971 do uzatvorenia dohôd medzi troma juhoázijskými krajinami v rokoch 1973 a 1974 nereagovala. V každom prípade Peking nebol nútený prehodnocovať svoj vzťah s Pakistanom po vzniku samostatného Bangladéša a aj v prípade, keby došlo k zlepšeniu vzťahov s Indiou, udialo by sa to v kontexte snahy znížiť nebezpečie obkľúčenia Číny.¹⁹⁶ Blízke vzťahy Pekingu a Islámábádu teda pokračovali aj v nasledujúcich rokoch.

---

¹⁹¹ Jain, zväzok II., 1974, str. 232.

¹⁹² Barnds, 1975, str. 487.

¹⁹³ Jain, zväzok II., 1974, str. 239.

¹⁹⁴ Garver, *Sino-Indian...*, 1996, str. 337 a 345.

¹⁹⁵ Rubinoff, 1984, str. 150.

¹⁹⁶ Das, 1972, str. 151.

5 Záver

Jeden z veľmi zaujímavých rysov čínskej zahraničnej politiky bola pretrvávajúca snaha Pekingu zachovať dobré vzťahy s Pakistanom napriek striedavému presadzovaniu sa umierneného a militantného prístupu v zahraničnej politike. Napriek skutočnosti, že hlavné ciele zahraničnej politiky ČĽR¹⁹⁷ sa prakticky od 50. rokov nezmenili, meniace sa medzinárodné prostredie a pohľad Číny naň, mali za následok veľký posun v politike Pekingu a jeho vzťahov s inými mocnosťami. Bývalí priatelia sa stali nepriateľmi a bývalí nepriatelia sa stali ak nie priateľmi, tak minimálne menej nebezpečnými oponentmi. Napriek tomuto vývoju si vzťahy ČĽR a Pakistanu, ktoré neboli vždy hladké, zachovali istý stupeň stability.

Kontinuita vo vzťahu k Pakistanu bola v protiklade k meniacim sa postojom hlavných svetových mocností voči konfliktom zasiahnutému regiónu Južnej Ázie. Čínsko-indické vzťahy sa zmenili z priateľských na antagonistické a vzťahy USA ako s Indiou, tak s Pakistanom prešli niekoľkými výraznými zmenami. Dokonca aj indicko-sovietske vzťahy boli koncom 60. rokov napäté.

Vzhľadom na skutočnosť tak odlišných spoločností Číny a Pakistanu, je ťažké odvodzovať ich spoluprácu od ideologickej spriaznenosti či vzájomnej príťažlivosti. Preto bola často odvodzovaná od nepriateľského vzťahu oboch týchto krajín s Indiou. A toto bol prirodzene hlavný faktor čínskej politiky v počiatočnom období a síce, spolupráca s nepriateľom svojho nepriateľa, čo je nutné chápať v kontexte boja veľmocí o vplyv na subkontinente. Úzke vzťahy Indie so Sovietskym zväzom zintenzívňovali nepriateľský postoj Pekingu voči Indii v kontexte ideologického a geopolitického antagonizmu voči ZSSR. Napriek tomu rivalita Číny so ZSSR či USA neposkytuje komplexné vykreslenie jej politiky voči Pakistanu.

V prvom rade, aj v čase srdečných vzťahov s Indiou v 50. rokoch, nebola ČĽR nepriateľsky naladená voči Pakistanu. Táto absencia antagonizmu zo strany ČĽR bola obzvlášť pozoruhodná, z dôvodu blízkych vzťahov Pakistanu s USA. Ide o zaujímavý rys postoja Číny voči spojencovi USA v období Studenej vojny. A zachovanie vzťahu spolupráce s Pakistanom v období Veľkej proletárskej kultúrnej revolúcie je možné považovať za unikátne. Pokiaľ to

---

¹⁹⁷ Ide o snahu znovu získať Taiwan, neutralizovať prítomnosť cudzích veľmocí v regiónoch blízkych ČĽR a povzniesť mocenský štatút Číny ako aj jej vplyv vo svete.

nebola náhoda, tak by to mohlo znamenať schopnosť Pekingu sledovať konzistentnú politiku v niektorých záležitostiach a to aj v období jej vrcholu v rokoch 1966-1969. Aj keď v tom období bola podpora Pakistanu zo strany Pekingu obmedzená, čo v očiach mnohých Pakistancov vyvolalo pochybnosti, najmä v čase keď India spôsobila rozdelenie Pakistanu v decembri 1971. Kontinuita čínskej podpory Pakistanu, ako aj jej obmedzená povaha vyvolávajú otázky o faktoroch ovplyvňujúcich čínsku zahraničnú politiku, vývoj postojov Pekingu k daniu v Ázii a čínskeho pohľadu na národnú integritu krajín Ázie. Skúmanie týchto faktorov a to ako sa prejavili v čínsko-pakistanských vzťahoch môže poskytnúť isté vodítko v súvislosti s vývojom politiky Pekingu vo vzťahu k Južnej Ázii v období, keď v zahraničnej politike sledoval oproti predchádzajúcim rokom odlišný kurz a to všetko v čase komplikovanej situácie na subkontinente.

Čína mala meniace sa ako aj pretrvávajúce záujmy v Južnej Ázii. Kým záujmy, ktoré sa v čase menili boli zväčša ovplyvnené konkrétnou dobovou situáciou či vzťahom Pekingu s tretími krajinami, tie pretrvávajúce vychádzali z geografickej blízkosti indického subkontinentu pri juhozápadnej hranici Číny a jej problematických regiónoch Tibetu a Xinjiangu.

Indický subkontinent mal v konečnom dôsledku väčší význam pre Čínu ako pre USA či ZSSR. V kontraste k nim, totiž mohla byť Čína priamo ohrozená z oblasti Južnej Ázie. Avšak tento faktor by nemal byť preceňovaný, pretože žiadna konvenčná armáda subkontinentu nepredstavovala priamu hrozbu pre bezpečnosť čínskeho vnútrozemia z dôvodu vzdialenosti medzi Južnou Áziou a najdôležitejšími mestami a priemyselnými aglomeráciami Číny. Napriek tomu čínska kontrola Tibetu a Xinjiangu, ktoré boli predmetom úzkosti každej vlády v Pekingu, by mohla byť oslabená práve z oblasti Južnej Ázie. Samozrejme, že šance na úspešný vývoj daného typu by boli väčšie pokiaľ by India spolupracovala s niektorou zo superveľmocí ako keby sa o to snažila sama. Obavy tohoto typu boli zintenzívňované problémom sporných hraníc medzi ČLR a Indiou.

Vychádzajúc z tejto úvahy by sa malo zdôrazniť, že záujmy Číny v Južnej Ázii mali v porovnaní s jej hlavnými záujmami vo svete sekundárny charakter. Jej roztržka so Sovietskym zväzom, jej vzťahy s USA či Japonskom ako aj otázka znovu získania Taiwanu, mali v princípe pre Peking väčší význam ako jeho vzťahy s Indiou, Pakistanom či Bangladéšom. Na druhej strane, hoci len z dôvodu geografickej blízkosti, mali vzťahy s týmto regiónom pre Peking väčší význam ako napríklad vzťahy so štátmi Blízkeho východu či Afriky.

Pretrvávajúci záujem Číny o tento región robil citlivou otázkou vzťahov Indie s veľmocami a to ešte viac pokiaľ išlo o veľmoc nepriateľsky orientovanú voči Číne. V snahe čeliť týmto problémom mala Čína niekoľko možností. V prvom rade sa Peking mohol pokúsiť o normalizáciu vzťahov s Indiou, či snád' až o vytvorenie blízkeho vzťahu, čím by znížil, ak nie eliminoval, akékoľvek nebezpečenstvo z tejto krajiny. O čo sa pokúsil v 50. rokoch, avšak dôsledkom rozdielnych postojov v otázke Tibetu, vymedzenia spoločných hraníc a celkovému súpereniu v Ázii, bola táto snaha neúspešná. Ďalej sa Čína mohla pokúsiť zlepšiť vzťahy s veľmocami, ktoré by v prípade nepriateľských vzťahov mohli podporiť Indiu. Avšak vzťahy so superveľmocami záležali oveľa viac na iných faktoroch ako na Južnej Ázii. A práve neúspech v týchto spomenutých možnostiach viedol Peking k zblíženiu s Pakistanom, nepriateľsky sa vymedzujúcemu voči Indii a týmto spôsobom zamestnať pozornosť New Delhi v oblasti subkontinentu v takej miere, aby obmedzil jeho schopnosť ohrozovať záujmy Číny.

Podpora Pakistanu však slúžila aj iným záujmom Peking. A síce pokiaľ existovala vzájomná animozita Indie a Pakistanu, tak ani jedna zo superveľmocí nebola schopná pevne sa mocensky usadiť na subkontinente. Ďalej ochota Pakistanu k spolupráci s ČLR v 60. rokoch bola pre Peking užitočná, lebo Islámábád podporoval snahu ČLR o získanie členstva v OSN a tiež pre Čínu predstavoval bránu na Blízky východ a to ako politicky, tak fyzicky.

Pokladám za dôležité spomenúť, že určité faktory nepredstavovali motívy Peking na zlepšenie vzťahov s Pakistanom, napríklad, že ČLR nemala v tomto období žiadne ekonomické záujmy v Pakistane. Maova verzia marxistickej ideológie nedávala základ pre vzťahy s krajinou, ktorá väčšinu svojej existencie bola riadená vojenskou juntou. Ideológia síce stále ovplyvňovala zahraničnú politiku ČLR, avšak viac teoreticky ako v praxi, najmä pokiaľ nebola v súlade s národnými záujmami. Čo sa týka Pakistanu, tak jedinými s ČLR ideologicky sympatizujúcimi elementami boli východopakistanskí radikály, ktorí však boli pre Peking menej dôležití ako protiindické sily v Západnom Pakistane.

Celkovo zhodnotené by sa dalo povedať, že v danom období 24 rokov prešli vzťahy ČLR a Pakistanu niekoľkými fázami. V 50. rokoch bol postoj Pakistanu voči Číne neutrálny z dôvodu pomerne silnej orientácie na USA. Zatiaľ čo ČLR sa v tomto období zase prikláňala k ZSSR. Impulz k ich prvému väčšiemu zblíženiu prišiel v čase čínsko-indickej vojny v roku 1962, keď USA dodávali zbrane Indii a obidve krajiny si uvedomili pevnú protiindickú pozíciu zastávanú

v tom čase tou druhou z nich. A práve nepriateľský postoj voči Indii bol najsilnejší faktor spoločného záujmu ČĽR a Pakistanu, ktorý ich zblížoval. V období medzi vojnami v rokoch 1962-1965 bol vplyv Číny v Pakistane na vrchole. Odzrkadlilo sa to v rozvoji spolupráce v ekonomickej, vojenskej či zahranično politickej oblasti. Indicko-pakistanská vojna v roku 1965 znamenala podstatné oslabenie vplyvu Pekingu, pretože sa naplno prejavili limity jeho reálnych možností najmä vo vzťahu k superveľmociam a Islámábád si uvedomil nutnosť spolupráce aspoň s jednou z nich. To malo za následok, že nasledujúce obdobie rokov 1966-1970 by sa dalo charakterizovať ako obdobie súperenia všetkých troch veľmocí o vplyv v Pakistane, ktorý sledoval politiku dobrých vzťahov so všetkými tromi veľmocami. Politika Pekingu vo vzťahu k Pakistanu však práve v tomto období nadobúdala dlhodobý charakter čo dokladá Bangladéšska kríza a s ňou spojená tretia indicko-pakistanská vojna, ktoré síce znamenali ochladenie vzájomných vzťahov, avšak ani z ďaleka nie také výrazné ako v prípade obdobia po vojne z roku 1965. Peking totiž realisticky zvažil situáciu a zbitočne nepreceňoval svoje možnosti. Taktiež pakistanské vedenie si už bolo vedomé skutočných limitov zahraničnej politiky ČĽR a chápalo, že pokiaľ Peking nechcel čeliť iným, neprimerane závažným zahranično politickým následkom, jednoducho nemol ísť za rámec danej podpory.

Predovšetkým išlo o diplomatickú podporu, dodávky zbraní, rozvoj obchodných vzťahov a ekonomickú pomoc Pakistanu. Dôraz Pekingu na ekonomické vzťahy ako nástroja na upevnenie vzájomných vzťahov v 60. rokoch slúžil ako ukážka dobrej vôle a dlhodobých záujmov v oblasti ekonomickej spolupráce zo strany Číny, ktoré by mohli byť pripísané snahe odstrániť prípadné obavy Pakistanu z eventuálneho zblíženia s Indiou či ZSSR a následného poklesu podpory Pakistanu. Taktiež to súviselo s prebiehajúcimi čínsko-indickými rokovaniami majúcimi za cieľ zlepšiť vzájomné vzťahy a vyriešiť všetky sporné body, v ktorých by faktor čínsko-pakistanskej spolupráce mohol slúžiť ako ukážka možných benefitov, ktoré by India mohla získať normalizáciou vzťahov s ČĽR a to zrejme aj v prípade nevyriešenia územných sporov. A toto bola pravdepodobne línia, ktorú zaujalo čínske vedenie pri obnovení rokovaní a síce oddeliť otázku územných sporov od pokroku v obojstranne výhodnej spolupráci v iných oblastiach.

Napriek tomu, že charakter čínskej politiky voči Pakistanu nebol určovaný len stavom čínsko-indických vzťahov, teritoriálne zmenšený Pakistan stratil časť svojho významu ako

protiváhy Indie. To vyvolávalo otázku či sa Peking nepokúsi v určitom momente nejakým spôsobom normalizovať svoje vzťahy s Indiou. Stále však existovalo niekoľko prekážok rôzneho druhu, ktoré bránili zásadnej zmene v čínskej politike voči Indii. Hlavnou prekážkou bolo presvedčenie, že India bola tak silno naviazaná na ZSSR, v podriadenom postavení, že Čína mohla získať len málo zmenou svojej politiky k New Delhi.

Znížená príťažlivosť Pakistanu pre ostatné veľmoci, znižovala aj jeho pozíciu vo vzťahu k ČĽR. Islámábád si dal preto veľmi záležať, aby ubezpečil Peking, že jeho pokus o zlepšenie vzťahov s Moskvou sa nemal žiadnym spôsobom týkať spolupráce proti ČĽR. V každom prípade Peking nebol nútený prehodnocovať svoj vzťah s Pakistanom a aj v prípade, keby došlo k zlepšeniu vzťahov s Indiou, malo by to za následok len zredukovanie nebezpečia obkľúčenia Číny a nie zhoršenie vzťahov s Pakistanom.

Vzťahy medzi ČĽR a Pakistanom v období rokov 1950 až 1974 by sa preto dali charakterizovať ako realistické a založené na geopolitických záujmoch obidvoch krajín. K ich zhoršeniu mohlo dôjsť a aj došlo, vplyvom konkrétneho vývoja alebo zmenou záujmov obidvoch, či aspoň jednej z daných krajín. To, že si zachovali určitý stupeň stability a kontinuity, svedčí o zhode v dlhodobých zahranično politických cieľoch ČĽR a Pakistanu a o pragmatickom prístupe politických vedení obidvoch krajín k vzájomným vzťahom. Zároveň som však toho názoru, že v prípade dostatočnej zmeny geopolitického charakteru, mohol byť tento vzťah z rovnakých dôvodov, ako tých, ktoré tvorili základ jeho stability, oslabený či kompletne prehodnotený. Vzťah “do každého počasia“ je v medzinárodných vzťahoch veľkou vzácnosťou o to viac je nepravdepodobný v prípade takto kultúrne a politicky odlišných krajín.

6 The Sino – Pakistani Relations In The Years 1950-1974

A very interesting feature of Chinese foreign policy was persisting Peking's effort to preserve good relationship with Pakistan within the context of changing character of its foreign policy approaches. Albeit PRC's foreign policy objectives since 50^s have not changed, changing international environment and Beijing's views caused variations in its foreign policy and in its relationship with major powers. Nevertheless PRC's relations with Pakistan were not always smooth, certain level of stability was preserved.

Summarizing the overall character of this relationship it can be stated that during the period of years 1950-1974 the Sino-Pakistani relations have undergone different phases of evolution. Pakistan's attitude towards People's Republic of China during 50^s could be described as neutral one. It was due its quite strong orientation to US. Meanwhile Beijing was during this period an ally of Soviet Union. The impulse for first significant approach came with the Indo-Chinese war in 1962 when both PRC and Pakistan realized their convergent strong anti Indian position which was characteristic for both countries in that period of time. It is possible to say that this anti Indian attitude was the most important factor pushing the two countries closer to each other in initial period of their close relationship. The years between Indo-Chinese war and Indo-Pakistani war (1962-1965), were the peak of PRC's foreign policy leverage in Pakistan demonstrated in development of cooperation in areas of foreign policy and economic and military cooperation. Indo-Pakistani war in 1965 marked a palpable weakening of Beijing influence in Pakistan. It was because of the limits of Beijing's foreign policy real abilities vis-a-vis two superpowers and subsequent apprehension by Islamabad of necessity to cooperate at least with one superpower.

As a consequence of this development, the subsequent period of years 1966-1970 could be characterised as time of competition among all three powers for influence in Pakistan. Meanwhile Islamabad was following the policy of equidistance toward all of these three powers. However it is possible to say that it was right during this period when Beijing's policy toward Pakistan was gaining its longterm character. This was proved by Bangladesh crisis and corelated third Indo-Pakistani war, which albeit meant cooling in their mutual relationship, however not so sharp as in the case of period after Indo-Pakistani war from 1965. The reason was that Beijing realistically evaluated the overall situation and was not uselessly overestimating its own abilities.

At the same time Pakistani leadership realised real limits of Chinese foreign policy and understood the fact that if Beijing had not wanted to face other serious consequences in the field of foreign policy, he simply could not cross limits of its support.

Despite the fact that the character of Chinese foreign policy was not only a consequence of Sino-Indian relations, territorially smaller Pakistan lost part of its importance as counterbalance of India. This raised a question if in certain moments Beijing would not try to somehow cultivate its relationship with New Delhi. Islamabad therefore did its best to preserve Beijing's goodwill. Anyway Beijing was not forced to reevaluate its relationship with Pakistan and even in case of improving ties with India it would mean only reduction of danger of encirclement of China and not deterioration in Sino-Pakistani relations.

Taking regard to all of this mentioned above, the relationship between People's Republic of China and Pakistan in the years 1950-1974 could be characterised as realistic and based on geopolitical goals of both countries. They could deteriorate, and indeed they did, due to concrete course of events or change in priorities of one or both of them. The fact that they preserved certain level of stability and continuity demonstrates consonance of long-term foreign policy goals of both countries the PRC and Pakistan and also the pragmatic approach of political leadership of both countries towards their mutual relations. However I think that in case of an adequate geopolitical change had occurred, this relationship could deteriorate or even be completely changed. It would have been due to the same reasons which were constituting the base of its stability and continuity. In the realm of international relations the "all weather relationship" is quite uncommon not to mention in case of countries with such different social and cultural background.

7 Zoznam prameňov

Primárne pramene

Joint Statement Of Premier Chou En-lai And Prime Minister Husein Shaheed Suhrawardy. People's China, číslo 22, 1956

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China – Zhonghua renmin gongheguowaijiaobu (中华人民共和国外交部, spracované z http://www.fmprc.gov.cn/chn/pds/gjhdq/gj/yz/1206_3/, (použité 27. 5. 2011) - Pakistan Country Profile

Law Library - Falu tushuguan (法律图书馆), spracované z http://www.law-lib.com/law/law_view.asp?id=94926, (použité 6. 6. 2011) - *Border Agreement Regarding Frontier of Chinese Xinjiang And Pakistani Controled Adjacent Territories Between the Government of People's Republic of China and the Government of Islamic Republic of Pakistan - Zhonghua renmin gongheguo zhengfu he Bajisitan zhengfu guanyu Zhongguo Xinjiang he you Bajisitan shiji kongzhi qi fangwude gegediqu xiang jierangde bianjiede xieding* (中华人民共和国政府和巴基斯坦政府关于中国新疆和由巴基斯坦实际控制其防务的各个地区相接壤的边界的协定)

Sekundárne pramene

Barnds, W., J.: *China's Relations with Pakistan: Durability amidst Discontinuity.* The China Quaterly, číslo 63, Cambridge University Press, London 1975, str. 463-489

Das, T.: *Sino-Pak Collusion and U.S. Policy.* Asia Publishing House, New Delhi 1972

Dobell, W., M.: *Pakistan's Reltions with the Major Powers and Some Minor Agreements.* Pacific Affairs, zväzok 37, číslo 4, University of British Columbia, Vancouver 1964-65, str. 384-395

Dobell, W., M.: *Ramifications of the China-Pakistan Border Treaty.* Pacific Affairs, zväzok 37, číslo 3, University of British Columbia, Vancouver 1964, str. 283-295

Doolin, D., J., Patterson, G.: *The Unquiet Frontier: Border Tensions in the Sino-Soviet Conflict.* The China Quaterly, číslo 31, Cambridge University Press, London 1967, str. 170-171

Elkin, J., F., Ritzel, W., A.: *The Indo-Pakistani Military Balance.* Asian Survey, zväzok 26, číslo 5, University of California Press, Los Angeles 1986, str. 518-538

Garver, J., W.: *Sino-Indian Rapprochement and the Sino-Pakistan Entente.* Political Science Quaterly, zväzok 111, číslo 2, The Academy of Political Science, London 1996, str. 323-347

Garver, J.: *Reviewed work(s): Protracted Contest: Sino-Indian Rivalry in the Twentieth Century*. The China Quarterly, číslo 171, The Academy of Political Science, London 2002, str. 753-755

Goswami, B., N.: *Pakistan and China. A Study of Their Relations*. Allied Publishers, New Delhi 1971

Haider, Z.: *Sino-Pakistan Relations and Xinjiang's Uighurs: Politics, Trade, and Islam along the Karakoram Highway*. Asian Survey, zväzok 45, číslo 4, University of California Press, Los Angeles 2005, str. 522-545

Jain, J., P.: *China Pakistan and Bangladesh*. Radiant Publishers, zväzok I., New Delhi 1974.

Jain, J., P.: *China Pakistan and Bangladesh*. Radiant Publishers, zväzok II., New Delhi 1974.

Kreutzmann, H.: *The Karakoram Highway: The Impact of Road Construction on Mountain Societies*. Modern Asian Studies, zväzok 25, číslo 4, Cambridge University Press, London 1991, str. 711-736

Maxwell, N.: *Reviewed work(s): A History of Sino-Indian Relations: Hostile Co-Existence by John Rowland, The Pakistan-China Axis by B. L. Sharma, Pakistan's Foreign Policy by Mushtaq Ahmad*. The China Quarterly, číslo 35, Cambridge University Press, London 1968, str. 159-161

Oren, I.: *The Indo-Pakistani Arms Competition: A Deductive and Statistical Analysis*. The Journal of Conflict Resolution, zväzok 38, číslo 2, Arms, Alliances, and Cooperation: Formal Models and Empirical Tests, Sage Publications, Inc., London 1994, str. 185-214

Pringsheim, K., H.: *China's Role in the Indo-Pakistani Conflict*. The China Quarterly, číslo 24, Cambridge University Press, London 1965, str. 170-175

Rubinoff, A., G.: *Reviewed work(s): China-South Asian Relations, 1947-1980. Volume 1: India, 1947-1980. by R. K. Jain China-South Asian Relations. Volume 2: Pakistan, 1947-1965; The Kutch Conflict; Indo-Pak Conflict of 1965; Pakistan, 1966-1980; Bangladesh Crisis and Indo-Pak War of 1971; Bangladesh, 1972-1980; Sri Lanka, 1951-1980. By R. K. Jain*. Pacific Affairs, zväzok 57, číslo 1, University of British Columbia, Vancouver 1984, str. 149-151

Sidky, M., H.: *Chinese World Strategy and South Asia: The China Factor in Indo-Pakistani Relations*. Asian Survey, zväzok 16, číslo 10, University of California Press, Los Angeles 1976, str. 965-980

Simon, S., W.: *The Kashmir Dispute in Sino-Soviet Perspective*. Asian Survey, zväzok 7, číslo 3, University of California Press, Los Angeles 1967, str. 176-187

Vertzberger, Y.: *The Political Economy of Sino-Pakistani Relations: Trade and Aid 1963-82*. Asian Survey, zväzok 23, číslo. 5, University of California Press, Los Angeles 1983, str. 637-652

Woodrow Wilson International Center for Scholars, Asia Program, spracované z http://www.wilsoncenter.org/index.cfm?topic_id=1462&categoryid=8EF8540E-E3B0-FA92-8727563242D93F67&fuseaction=topics.events_item_topics&event_id=494830, (použité 1.7. 2011) - *Storm Clouds Ahead for the "All-Weather Allies"? Today's Pakistan-China Relationship*

Príloha č. 1

Zdroj: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/kashmir_disputed_2003.jpg (použitie 6. 6. 2011)

Úsek hranice, ktorého sa daná dohoda o vytýčení hranice medzi ČLR a Pakistanom z roku 1963 týka je vyznačený modrou farbou (pozn. autora).

Príloha č. 2

Tabuľka č. 4: **Vojenská pomoc ČLR Pakistanu v rokoch 1970 - 1982**

Rok	Tanky	Lietadlá	Námorné plavidlá	Iné zbrane
1970-71	110 T-54/55 100 T-59	MiG-19 (počet neuveđený)	9 delových člnov	—
1972	100 T-59	50 MiG-19	6 delových člnov (trieda Shanghai)	—
1973	—	TU-16 (počet neuveđený)	—	—
1974	159 T-59	1 eskadra Shenyang (MiG- 19)	—	—
1975	—	—	—	—
1976	—	30 F-6	Ponorky, torpédoborce, hliadkové člny (počty neuveđené)	—
1977	50 T-59	30 F-6	—	—
1978	50 T-59	24 F-4	3 hliadkové člny (trieda Hainan)	—

Zdroj: Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), *World Armaments and Disarmament, SIPRI Year Books 1970-1977 a SIPRI Year Books 1978-1982*.